

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
FAKULTA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE A MEZINÁRODNÍCH
STUDIÍ

**Fakulta
regionálního
rozvoje
a mezinárodních
studií**

Vývoj vybrané formy aktivního cestovního ruchu

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D.

Vypracovala:

Karolina Šestáková

Brno 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Vývoj vybrané formy aktivního cestovního ruchu vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Ondřeji Konečnému Ph.D., za jeho vstřícný přístup a cenné rady. Další z díky směřuji k provozovatelům brněnských lezeckých stěn za ochotu a poskytnutí cenných informací. A především mé srdečné poděkování patří mé úžasné rodině a blízkým přátelům, za jejich upřímnou podporu každým okamžikem.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá oblastí aktivní turistiky, především je zaměřena na vývoj a zhodnocení současné situace horolezectví na umělých stěnách na Brněnsku. Práce se skládá ze dvou hlavních částí, kterými jsou literární rešerše a analytická část. V části první jsou charakterizovány formy aktivní turistiky a motivy účastníků vedoucí k jejich participaci na těchto formách. Nejvíce pozornosti je věnováno horolezectví a jeho historii. Druhá část je zaměřena na analýzu aspektů horolezectví a služeb umělých lezeckých stěn ve sledovaném brněnském regionu. Na závěr jsou poskytnuta doporučení možných funkčních klasifikací a rozvoje, které z této analýzy vyplývají.

Klíčová slova

aktivní cestovní ruch, Brněnsko, horolezectví, lezecká centra, bouldering

Abstract

The main focus of the bachelor thesis is an active tourism and particularly an assessment of the current situation of indoor climbing in the Brněnsko region. Content is divided into two main sections – a theoretical part and analytical part. In the theoretical section, forms of active tourism and participants' motivation for the active tourism are described. The main focus belongs to climbing and its history and development. The second part of the thesis contents of analyzed aspects of climbing and services offered by the local climbing centres. Results are discussed and suggestions of possible climbing walls-classification and development in the region are given in conclusion.

Key words

active tourism, Brno region, climbing, climbing centres, bouldering

Obsah

1	Úvod a cíl	5
2	Metodika.....	7
3	Literární řešerše	8
3.1	Vymezení pojmu cestovní ruch.....	8
3.1.1	Typologie cestovního ruchu.....	9
3.2	Formy aktivního cestovního ruchu.....	10
3.2.1	Dobrodružný turismus.....	13
3.3	Proč aktivní cestovní ruch?	15
3.3.1	Motivy účastníků vedoucí k aktivní turistice	15
3.3.2	Kvalita života a pohybová aktivita jako přední motiv	17
3.4	Horolezectví	19
3.4.1	Historie horolezectví	23
3.4.2	Vývoj horolezectví na území ČR	24
3.4.3	Vznik a vývoj lezení na umělé stěně.....	26
3.4.4	Výhody a nevýhody lezení na umělých stěnách	27
4	Analytická část - lezecké stěny na Brněnsku	29
4.1	Vyhodnocení aspektů lezeckého sportu	29
4.1.1	Pozitivní aspekty horolezectví	29
4.1.2	Negativní aspekty horolezectví	31
4.2	Region Brněnsko – vymezení zájmového území	35
4.3	Analýza lezení na Brněnsku.....	36
4.3.1	Přehled služeb lezeckých center.....	41
5	Funkční typologie lezeckých stěn - diskuze a doporučení	50
6	Závěr.....	57
7	Seznam použitých zdrojů	60
7.1	Literární zdroje.....	60
7.2	Internetové zdroje.....	61
7.3	Zdroje ve formě rozhovoru	64
7.4	Zdroje obrázků, tabulek a příloh	64
8	Seznam obrázků.....	66
9	Seznam tabulek.....	66
10	Přílohy.....	67

1 Úvod a cíl

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na dnes globálně atraktivní oblast cestovního ruchu, kterou je aktivní sportovní turistika. Stále více lidí dnes volí aktivní formy cestovního ruchu při výběru náplně svého volného času. Pro mnoho z nich se tyto aktivity stávají životním stylem, jelikož představují krásný způsob, jak si odpočinout od dnešní konzumní a uspěchané společnosti. Obzvláště, když se zaměříme na takové z forem, které s sebou účastníkům přináší i notnou dávku dobrodružství.

Existuje řada motivů, které stále narůstající část populace přivádí k účasti na těchto aktivitách. Lidé touží po poznání krás přírody po celém světě, chtějí je na vlastní kůži zažít, a to i z netradiční perspektivy. Stejně tak mnozí touží po nalezení svých vlastních hranic, jejichž překonání je pro mnohé výzvou. Výzvou, kterou právě aktivní sportovní turistika přináší.

Především se ale tyto aktivní formy vyznačují řadou prospěšných aspektů, které disponují pozitivním vlivem jak na jedince, tak v konečném důsledku na celou společnost. Je to zejména tím, co v člověku probouzí a čemu se díky jim lze přiučit, což má, kromě fyzické stránky, velmi přínosný efekt také na morální hodnoty člověka a společnosti. A právě pozitivními aspekty, plynoucími z aktivní sportovní turistiky, především pak z horolezectví, se v této práci budu zabývat.

Horolezectví je jednou z významných forem aktivní sportovní turistiky. Tato aktivita má díky své povaze klíčovou roli v dnešním světě "outdooru". Zahrnuje totiž fyzickou zdatnost, adrenalin, dobrodružství, morální zodpovědnost, psychickou odolnost, a odehrává-li se venku, buduje v lidech pozitivní vztah a pouto k přírodě. Tato charakteristika je nejspíš důvodem, proč se lezení stalo vyhledávanou volnočasovou aktivitou pro nespočet lidí po celém světě, a proč zažívá v posledních letech velký vzestup. Je také důvodem, proč jsem si za téma pro svoji bakalářskou práci zvolila zmapování vývoje a současné situace lezeckého sportu na Brněnsku, které je v naší republice pro tuto aktivitu velmi významnou lokalitou. Ve své analytické části se budu koncentrovat na umělé lezecké stěny, jelikož právě ty prošly za poslední desetiletí značným rozvojem, který je jasným projevem popularity lezeckého sportu.

Cílem této bakalářské práce je tak zhodnotit aspekty a rozvoj horolezectví a poukázat na jeho význam, jakožto rozvíjející se volnočasové aktivity pozitivně působící na fyzické i duševní zdraví populace. Dílčím cílem je zmapovat současnou nabídku služeb jednotlivých lezeckých center v regionu Brněnsko, za účelem zhodnocení momentální situace.

Vedlejším cílem je také prokázání potenciálu pro rozvoj této volnočasové aktivity, což může sloužit jako motivace k její podpoře v regionu, a dále tak přispívat ke zvyšování proaktivního životního stylu obyvatelstva.

2 Metodika

Tato práce se skládá ze dvou částí. První část je zaměřena na teoretické vymezení pojmu aktivní cestovní ruch a jeho forem. Dále je pozornost věnována rozšíření pojmu horolezectví, jeho historii a rozvoji ve světě i v České Republice, stejně tak je popsán význam pohybových aktivit se zaměřením na motivaci účastníků různých forem aktivního cestovního ruchu.

Druhá, praktická, část bakalářské práce je zaměřena výhradně na oblast lezeckého sportu. První fází je vytvoření přehledu pozitivních i negativních aspektů především sportovního lezení, kde je snahou poukázat na přínosnost a hodnotu horolezectví. Dále je vymezena sledovaná oblast Brněnsko, ve které je provedena analýza vývoje umělých lezeckých stěn, tedy kdy vlastně vznikaly první umělé lezecké stěny v tomto regionu, a jak se jejich počet dále navyšoval až dodnes. V návaznosti na tento vývoj stěn, bude vytvořen přehled základních parametrů a služeb těchto lezeckých center, následuje posouzení charakteristiky a zhodnocení současného stavu lezení v regionu.

Potřebné informace byly shromážděny z dostupných internetových zdrojů, kterými jsou především webové stránky jednotlivých center a jejich aktivně využívané sociální sítě. Dále byly informace získány kontaktováním provozovatelů lezeckých stěn a návštěvou některých z nich, vybraných na základě potřeby získání konkrétních informací. Závěrem jsou poskytnuta doporučení a návrh na možnost rozvoje služeb a na využití přínosu a potenciálu lezeckého sportu v regionu.

3 Literární rešerše

3.1 Vymezení pojmu cestovní ruch

Cestovní ruch (dále jen CR), nebo také turismus, je pojem, který lze poměrně snadno definovat, poněkud obtížnější je však určit, která z definic je nejužitečnější. Tuto obtížnost potvrzuje přímo svojí definicí Schejbal (2008), který cestovní ruch vymezuje jako mnohostranný sociálně-ekonomický jev, jež není jednoduché definovat a klasifikovat. Právě proto, jak je toto odvětví mnohostranné a zahrnuje v sobě spoustu různých disciplín, můžeme v jeho efektu najít řadu jak pozitivních, tak negativních stránek.

Jak uvádí Palatková a Zichová (2014), definice cestovního ruchu si prošla snahou o odlišení pojmu turismu od širšího pojmu cestování jako takového. I když ne v každém případě turismus znamená aktivní pohyb, tak už jen ve svém základu vždy nějakou aktivitu představuje. Jelikož hlavním znakem cestovního ruchu je skutečnost, že jde o přesun osob, potom platí, že aby se člověk stal aktérem cestovního ruchu, musí vykazovat určitý pohyb, tedy aktivitu. Ať už jsou pojmy cestovní ruch a turismus vnímány různými způsoby, v této jsou považovány za synonyma.

Jak bylo již zmíněno, definic pojmu cestovní ruch existuje řada, některé jsou velmi obecné, jiné vystihují specifika tohoto oboru konkrétněji. Vymezení cestovního ruchu podle Organizace spojených národů (OSN) a Světové organizace cestovního ruchu (WTO), jež jsou základními organizacemi zabývajícími se tímto odvětvím, uvádí, že *„do cestovního ruchu se zahrnují aktivity osob, které cestují a pobývají v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu nepřesahující jeden rok za účelem vyplnění svého volného času, za obchodem nebo za jinými účely.“* (Schejbal, 2008, s. 1).

Jak tentýž autor dále uvádí, turismus se v dnešním období prudké globalizace stává nejdůležitější hnací silou kulturní výměny, a to díky tomu, že umožňuje vytváření osobní zkušenosti a poznání kulturního a přírodního dědictví. Je oborem neustálých příležitostí, který se svým způsobem dotýká veškerých dalších hospodářských sfér a odvětví, především je však stěžejním přínosem na poli ekonomiky.

3.1.1 Typologie cestovního ruchu

Napříč dostupnými zdroji je možné se setkat s rozličným dělením cestovního ruchu. Téměř v každém případě se setkáme s rozdělením forem a druhů cestovního ruchu, avšak i tyto pojmy mohou být společně s jejich významem často zaměňovány. Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011) vymezují toto třídění následovně:

Formy cestovního ruchu rozdělují cestovní ruch na základě potřeb svých účastníků. Dále se dělí na základní a specifické formy, kde základní uspokojují nejširší obecné potřeby lidí, zatímco specifické formy uspokojují specifické a méně tradiční potřeby.

Mezi **základní** formy řadíme cestovní ruch:

- *rekreační,*
- *kulturně poznávací,*
- *sportovně-turistický,*
- *léčebný a lázeňský.*

Specifickými jsou myšleny formy turismu jako na příklad cestovní ruch:

- *mládežnický,*
- *seniorů,*
- *rodinný,*
- *městský,*
- *venkovský,*
- *chatařský a chalupářský,*
- *kongresový a incentivní,*
- *gastronomický,*

a další, někdy i netradiční, formy.

Druhy cestovního ruchu představují typologii turismu, kde klíčovým určujícím kritériem je jevový průběh cestovního ruchu a jeho způsob realizace v souvislosti s ekonomickými, sociálními a geografickými podmínkami (Pásková, Zelenka, 2002). Ryglová, Burian a Vajčnerová (2011) v rámci druhů cestovního ruchu vymezují následné příklady typologie:

- *podle místa realizace: národní, mezinárodní,*
- *podle vztahu k platební bilanci: domácí, zahraniční (příjezdový, výjezdový), tranzitní,*
- *podle délky pobytu: krátkodobý, dlouhodobý,*
- *podle počtu účastníků: individuální, kolektivní,*
- *podle ročního období: sezónní, mimosezónní,*
- *podle vlivu na životní a sociokulturní prostředí: tvrdý, měkký,*
- *podle způsobu účasti: organizovaný, neorganizovaný.*

3.2 Formy aktivního cestovního ruchu

Pro zdůraznění významu aktivní turistiky je na místě zmínit vzájemné spojení mezi cestovním ruchem a sportovními aktivitami, zejména takovými, které známe pod pojmem aktivity outdoorové. Propojením těchto oblastí, tedy sportovních aktivit, outdooru a turistiky, vznikl podle Berčiče (1999) významný směr nazývaný *outdoor tourism*, který s sebou přinesl rozvoj v řadě dalších oblastí, např. v trendu výchovy zážitkovou turistikou. Podle téhož autora, tento směr turismu přináší významné benefity pro samotné aktéry cestovního ruchu, získané trávením jejich dovolené a cestování aktivním způsobem, stejně tak se rozvoj této formy turismu zapříčinil na zvýšení a zrychlení rozvoje oboru turismu celkově.

Taková činnost v turismu, která je nazývána aktivní formou, je jednoduše dána svojí aktivní povahou činností, které jsou v rámci cestovního ruchu provozovány. Dle výše uvedeného dělení na formy CR, se tato kategorie řadí do *sportovně-turistického CR*, jež je formou, která využívá zájmu lidí o aktivní odpočinek, aktivní účast na sportovních činnostech či jejím obsahem může také být organizování pasivní účasti na sportovních akcích (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011). Všechny aktivity, spadající mezi činnost turistiky, jak je také pohyb a pobyt v přírodě nazýván, vyžadují základní úroveň odborných znalostí a dovedností a jsou spojeny s kulturně poznávací činností (Korvas, 2007).

Podle Schejbala (2008) se jako **aktivní sportovní turistika** označují sportovně a aktivně zaměřené pobyty venku v přírodě. Tyto pobyty mohou být různé délky, od

jednodenních výletů, víkendových pobytů až po delší akce dlouhé i několik měsíců. Toto turistické odvětví pohlcuje široký záběr sportovně-rekreačních aktivit, do nichž spadá *pěší turistika, cykloturistika, mototuristika, vodní turistika, potápění, horská turistika a horolezectví, lyžařská turistika, sjezdové a běžecké lyžování, či také hipoturistika a jezdeckví či sportovní a rekreační rybaření.*

Oblast aktivní turistiky má svá hlubší specifika. Je silně evokována hlubšími lidskými motivy, které pramení z vyššího poznání nežli poznání kulturního či odpočinku. Tato forma je v rámci turismu do jisté míry stále vnímána jako relativně nový směr, obzvlášť z pohledu stále vznikajících cestovních kanceláří, agentur či různých drobných společností, zabývajících se právě aktivním turismem s nabídkou řady outdoorových pobytů či kurzů. Jako startovací bod se dá považovat období, které následovalo ihned po revoluci v roce 1989. Příkladem je cestovní agentura ADVENTURA, která vznikla na počátku 90. let, čímž trend aktivní turistiky u nás začal být vnímán (Lavická, 2015). Kdybychom se ale vrátili ke kořenům cestování, zjistili bychom, že právě aktivní turistika byla běžnou již dávno. To potvrzuje i Schejbal (2008, s. 36), který uvádí, že *„jde vlastně o novou generaci pojetí turistiky, navazující na skvělou tradici Klubu českých turistů, kdy naši dědové a otcové zakořenili v mysli lidí pod pojmem turistika pěší túry přírodou a po horách. Proto se také o aktivní turistice mluví jako o značce určitého standardu služeb, bez zbytečného a drahého komfortu, jako o značce připravenosti, nevšednosti a pestrosti zážitků“.*

Mohli bychom jistě najít několik způsobů, jak klasifikovat jednotlivé formy spadající do kategorie aktivních forem turismu. Vzhledem k předcházejícím kapitolám je třeba uvést, že formy aktivní turistiky mohou i nemusí spadat zároveň pod dobrodružný turismus. Zde především záleží na okolnostech při daných aktivitách, tedy především na míře bezpečnosti prostředí, fyzické a psychické náročnosti. Tyto okolnosti jsou velmi subjektivní, jelikož hranici adrenalinu, stejně tak pojem dobrodružství, může každý aktér vnímat zcela jinak.

Podle Neumana (2004) se jedná o komplex aktivit spojených s pohybem a pobytem v přírodním prostředí. Aktivní turistiku tak považuje za prostředek kulturní poznávací

činnosti, kdy člověk dostane možnost poznávat jak krajinu a přírodu, tak kulturně-historické dědictví a životní styl obyvatel.

Širší a více, především aktivně, zaměřené pojetí než Neuman (2004) vyjadřuje Korvas (2007), který formy aktivní turistiky rozděluje následovně:

- **Pěší turistika**

Pěší turistika je nejrozšířenější formou turistiky a zároveň jednou z nejběžnějších aktivit člověka ve své základní podobě. Pobyt v přírodě je vhodný z důvodů zdravotních, edukačních či estetických, a je proto nezastupitelnou součástí vytváření aktivního vztahu člověka s přírodou.

- **Cykloturistika**

Aktivitu představující pohyb v přírodě se stanoveným cílem a odůvodněním, bez soutěžních ambic, vykonávanou prostřednictvím jízdy na kole, známe jako cykloturistiku. Spojuje v sobě jednoduchost pěší turistiky s výhodami mototuristiky. (Hřebíčková, 2007).

- **Vodní turistika**

Jedná se o formu turismu, kde jsou k pohybu po vodě použita různá vesla či pádla, a většinou je tato aktivita spojena s kempováním (Straňavská, 2015). U vodní turistiky a kanoistiky je bezpečnost velmi stěžejním faktorem, v rámci kterého je zvládnutí techniky ovládnutí lodi důležité. Do vodní turistiky spadá především rafting, kayaking nebo kanoistika.

- **Zimní turistika**

Forma turistiky, která představuje pohyb v zasněžené přírodě a vyžaduje fyzickou i psychickou zdatnost, se nazývá zimní turistika. Tato forma je spojena s objevováním nových míst, což je v posledních letech usnadňováno rozvojem technologií a materiálů, které zajišťují větší komfort a bezpečnost při pohybu v zimní krajině (Korvas, 2007). V rámci zimní turistiky stojí za zmínku skialpinismus, turistika sjezdového lyžování nebo turistika na sněžnicích.

○ **Horolezectví a vysokohorská turistika**

Vysokohorská turistika (dále jen VHT) je formou aktivní sportovní turistiky, která se odehrává v horském terénu. Horolezectví, jakožto zdolávání horských vrcholů, pak může být provozováno jako součást VHT, nebo také samostatně, jako cílená horolezecká disciplína, představující lezení po skalách.

Součástí všech zmíněných forem aktivní turistiky je **Kulturně poznávací činnost (KPČ)**. Podle Korvase (2007) se jedná o složku, která vyžaduje následování obecně platných pravidel a metodických pokynů. Je patřičné řídit se znalostmi historie, kultury, umění a regionu, kde je turistická činnost prováděna.

Vedle KPČ je v rámci aktivních forem obsažena také **odborně technická složka**, která zdůrazňuje další důležitý přístup k aktivitám podle charakteru činnosti, které se aktéři věnují. Zahrnuje znalosti a dovednosti orientace, táboření, vaření, ekologie, používání ohně, zásady chování ve volné přírodě, používání výstroje a výzbroje (Korvas, 2007).

3.2.1 Dobrodružný turismus

Dobrodružný turismus (angl. *adventure tourism*), který se svou povahou řadí do aktivní sportovní turistiky, se v dnešní době stává stále více populárním. Pro tento druh turismu jsou typické aktivity odehrávající se v outdoorovém prostředí, spojené s rizikem a nebezpečím i s otestováním jak fyzických, tak morálních sil. Podle Schejbala (2008) smyslem dobrodružného turismu je, že účastníci vyhledávají náročná až extrémní prostředí v podobě vysokohorských území, divočin, či polárních oblastí, zkrátka míst, kde podmínky mohou být nevypočitatelné a komplikované, takže je zapotřebí zapojit své dovednosti a schopnosti. Dobrodružný turismus je tak i vhodnou formou výchovy dobrodružstvím (*adventure education*), kde je cílem hledání řešení v problémových situacích, čímž je dosahováno překonávání vlastních hranic jedinců, což vede k osobnostnímu růstu a rozvoji (Neuman, 2000). Typickým příkladem dobrodružného turismu jsou horolezectví, jízda na horském kole v terénu (*mountain biking*), plachtění, kayaking, mnohé formy zimních sportů a další (Outdoor and active, 2016 [online]). Pro všechny jednotlivé formy platí jedno společné, a to fakt, že provozování dobrodružného turismu vyžaduje značnou fyzickou zdatnost, odolnost a přípravu (Schejbal, 2008).

Vzhledem k tomu, že vnímání dobrodružství a jeho míry může být dost subjektivní, Schejbal (2008) rozlišuje:

- *měkkou dobrodružnou turistiku (angl. soft adventure tourism) - např. bungee jumping, surfing,*
- *tvrdou neboli extrémní dobrodružnou turistiku (angl. hard adventure tourism) – např. vysokohorská turistika, canyoning.*

Rozvoj tohoto odvětví turismu je značný, jelikož se jedná o jeden z nejrychleji se rozvíjejících segmentů trhu. To, že jeho obliba stoupá, potvrzuje i výzkum americké Společnosti pro dobrodružnou turistiku (*Adventure Travel Society*), podle které tento trh v Americe každoročně roste o 8% a v Evropě o 15%. Popularita adventure turismu, a outdoorových aktivit obecně, s sebou navíc nese i vývoj v dalších oblastech. Ruku v ruce s tímto rostoucím trendem je rozvoj outdoor adventure education (dále jen OAE), tedy vzdělávání v oblasti dobrodružného pobytu v přírodě a zážitkových aktivit s ním spojených (Ewert, 2014). Je to dáno především faktem, že řada aktivit spadajících do kategorie dobrodružného turismu, jak už sám název napovídá, s sebou nese určitý adrenalin spojený s rizikovostí těchto aktivit. Tato rizikovost je velmi často podmíněna jak druhem aktivit, tak prostředím, ve kterém se tyto aktivity odehrávají. Proto je za potřebí, aby účastníci těchto aktivit byli patřičně edukováni a seznámeni s určitými pravidly, principy a riziky spojenými s jejich výkonem.

Pro výkon tohoto druhu vzdělávání a předávání nutných znalostí je zde řada specialistů, kteří se v outdoorovém prostředí pohybují. Vznikají tak různá střediska, agentury a podniky zabývající se jednak vzděláváním v oblasti dobrodružných sportovních aktivit a často také samotným poskytováním služeb v dobrodružném a zážitkovém turismu. Do tohoto vzdělávání můžeme zahrnout průvodcovskou činnost, působnost lanových center, lezeckých center, výuku vodních sportů, kurzy přežití v přírodě, výuku zimních sportů, i kurzy typu výuka paraglidingu a podobně. Blízkým příkladem je Outdoor Resort Březová nedaleko Třebíče, jakožto středisko volnočasových aktivit, z řad outdoorových cestovních agentur pak opavská společnost Allroads s.r.o., která se zabývá outdoorovými aktivitami, teambuildingem a organizací volnočasových aktivit

pořádaných na území České Republiky i některých dalších evropských zemí, které mají ze své přírody co nabídnout (Allroads, 2013 [online]).

3.3 Proč aktivní cestovní ruch?

3.3.1 Motivy účastníků vedoucí k aktivní turistice

Znalost důvodů, tedy motivů, které lidi vedou k účasti na sportovních a dobrodružných aktivitách, je na poli cestovního ruchu důležitá. Člověk se věnuje turismu za účelem příjemného využití jeho volného času, věnování se aktivitám, jež mu přinášejí určité potěšení. Je při nejmenším zajímavostí věnovat pozornost lidským potřebám a motivům, které jsou hnací silou v otázce volby způsobu rekreace, a ze strany institucí zabývajících se řízením volnočasových činností jsou tyto znalosti dokonce stěžejní.

Motivace vychází ze základních lidských potřeb, jak je výstižně definováno již v Maslowově pyramidě potřeb (viz obr. 1). Motivy vedoucí k sportovním a venkovním aktivitám se mohou prolínat napříč různými potřebami a vedle naplňování fyzických potřeb zde ve své podstatné míře stojí zejména psychické a duševní potřeby jedinců. Důležitost hraje potřeba seberealizace, která je také jedním z hlavních motorů během účasti na aktivitách, jakými jsou adrenalinové a zážitkové činnosti. V řadě případů by dokonce bylo na místě posloupnost Maslowovy pyramidy potřeb přehodnotit, jelikož touha po seberealizaci a duševním naplnění může, dle mého názoru, být mnohdy silnější než například potřeba bezpečí a jistoty. Příkladem v horolezectví jsou tzv. *free solo* lezci, kteří zdolávají vysoké a obtížné skalní útvary bez použití jištění, čímž riskují zcela jistě svůj život. Jedním z takových je v současnosti nejpopulárnější kalifornský free solo lezec Alex Honnold, o kterém lidé tvrdí, že nemá strach ze smrti. On sám takové tvrzení popírá a říká, že pouze vnímá skutečnost svých rizik úměrně tomu, jak riskantní způsob života si zvolil tím, že jeho životní náplní je zdolávat skály bez použití bezpečnostních pomůcek (Worrall, 2016 [online]). Co je tedy motivací, která je i přesto vede k takovéto volbě? Ať už motivace pochází odkudkoliv, potřeba zážitku adrenalinu, dobrodružství a seberealizace zcela jistě dokáže být silnější, než potřeba komfortu a jistoty.

Obrázek 1: Maslowova pyramida lidských potřeb

Zdroj: Franěk, 2017 [online].

Odhlédneme-li od rozdělení motivů na vnitřní a vnější, v tomto případě se jednoznačně můžeme zaměřit na vnitřní impulsy člověka, jakožto hledání příčiny k trávení volného času v přírodě a věnování se fyzickým aktivitám. Jak uvádí Korvas (2013), u dětí a mládeže je to především potřeba sociálního kontaktu, směrem k dospělosti pak jedince často přitahuje motiv výkonu a jeho zlepšování, kdy dosažení dobrého výkonu může být nástrojem kompenzace pocitů neúspěchu v osobním či pracovním životě, nebo dobrý pocit z provádění pohybových aktivit či trávení času v přírodě.

Jestliže přihlédneme k otázce motivů vedoucích k zážitkovým a dobrodružným sportovním aktivitám, mohli bychom bez pochyby nalézt řadu obvyklých i nevšedních a zajímavých důvodů, proč lidé tolik vyhledávají právě dobrodružství a zvýšenou fyzickou zátěž. Věnují se riskantním aktivitám a stejně tak se vydávají do míst, která mohou být životu nebezpečná. Za tím vším stojí určitý "pohon", který u každého jedince může být tvořen jiným základem. Jako nejčastější a hlavní důvody k vyhledávání dobrodružství lze vyzdvihnout morální a hodnotovou základnu jedince, testování a posilování vůle, touhu posílení jak fyzické, tak také především psychické odolnosti a v neposlední řadě chuť k přijímání a naplňování osobních výzev. Podle Schejbala (2008) výzkumy udávají, že 10 až 15% turistů vyžaduje neobvyklé a

alternativní zážitky. Tohle zastoupení se bezpochyby zvyšuje s narůstající touhou nepřetržitě pracujících či studujících lidí, kteří mají snahu odprostit se od každodenního shonu povinností. U mládeže zase, podle Korvase (2013), je to její přirozená touha po soběstačnosti, romantice a tvořivé seberealizaci, co působí jako činitel evokující k vyhledávání nevšedních zážitků.

Zaměříme-li se na horolezectví, můžeme podotknout příčiny výběru této aktivity trochu specifičtěji. Podle Hattingha (1999), fyzicky náročný sport, jakým je horolezectví, vyžaduje patričnou koncentraci, zahrnuje přibližování se k hranici svých možností, kde se psychické i smyslové vnímání velmi mění (např. zrak, sluch, hmat se zde zúží na tenkou výseč), a všední starosti tak jdou stranou. Při této činnosti jde tedy podle něj o únik z každodenní reality do stavu, který je doprovázen zvýšeným adrenalinem, stav silnější a jiné koncentrace než za běžné každodenní rutiny, což představuje právě motiv k účasti na těchto aktivitách.

3.3.2 Kvalita života a pohybová aktivita jako přední motiv

Pojem “kvalita života“ se stal terčem zájmu společnosti v průběhu 20. st. v reakci na podceňování kvalitativních stránek způsobu života a na přemíru konzumní společnosti. Kvalitní způsob života je velmi subjektivně chápaný pojem a je tedy obtížné jej specifikovat. To potvrzují i Fayers a Machin (2015), kteří se zabývají otázkami a měřeními spojenými s tématem kvality života. Z obecnějšího hlediska lze pojem kvality života chápat jako určitý projev spokojenosti a životní pohody v mnoha lidských oblastech jako jsou lidské fyzické zdraví, duševní pohoda, úroveň sociálních vztahů, úroveň nezávislosti, náboženské aspekty, kvalitní životní prostředí a jiné (Korvas, 2013). Je zřejmé, že v podstatě veškeré lidské jednání vede z určité přirozenosti k tomu, aby se člověk měl dobře, čemuž vysoká kvalita života jaksí odpovídá. Avšak stejně obtížně, jak lze tento pojem uchopit či definovat, je i kvalitu života nějakým způsobem měřit. Na kvalitu života totiž působí přemíra interních i externích faktorů. A jedním ze zásadních faktorů je fyzická aktivita, která je především u dětí a mládeže stěžejní pro normální růst, vývoj a udržení zdraví. Baláš (2016) uvádí, že lidstvo je geneticky nastaveno k pravidelné tělesné zátěži, proto je potřeba věnovat se fyzickým aktivitám v dostatečném měřítku v každém věku a předcházet tak chronickým onemocněním.

Na důležitost kvalitního životního stylu poukazuje i existence řady institucí zabývajících se podporou pohybové aktivity. Jsou jimi především samotné školy (tělesná výchova) a univerzity (existence sportovních oborů, rekreologie a jiné), sportovní spolky a kluby, v rámci kterých probíhají samostatné procesy a náborů na podporu a rozšíření aktivity zejména dětí a mladých lidí. Vedle těchto organizací a institucí hrají významnou roli především skautské oddíly a další podobná uskupení, která, vedle podpory pohybové aktivity, budují u dětí a dospívajících jedinců zejména dobře orientované morální hodnoty a kladný vztah k přírodě a tím životnímu prostředí jako takovému.

Nejdůležitější odborné organizace zabývající se rozvojem aktivit a výchovy v přírodě ve světě jsou následující (Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, 2017 [online]):

- Outward Bound,
- Association of Experiential Education (AEE),
- Project Adventure (PA),
- Institute for Outdoor Learning (IOL),
- European Institute Outdoor Adventure Education and Experiential Learning (EOE),
- Outdoor Recreation Coalition (ARC),
- Wilderness Education Association (WEA).

Podpora pohybové aktivity v ČR je především pod záštitou Ministerstva zdravotnictví ČR a její důležitost je navíc ukotvena řadou dokumentů. Určitá opatření v tomto směru byla zavedena také v rámci politiky EU. Jak uvádí Korvas (2013), řada národních dokumentů sloužících jako podpora aktivního životního stylu vychází ze dvou dokumentů vydaných Evropskou komisí, jimiž jsou Zelená kniha “Prosazování zdravé stravy a pohybové aktivity“ (2005) a Bílá kniha “Strategie pro Evropu týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou“ (2007). Na národní úrovni lze uvést Zákon o podpoře sportu (2001), jehož obsahem je vymezení postavení sportu ve společnosti jakožto veřejně prospěšná činnost, dále Zákon o

podpoře veřejného zdraví (2000), nebo dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR “Zdraví pro všechny v 21. století“, který poukazuje na nutnost zvýšení pohybové aktivity obyvatelstva prostřednictvím vytváření a zlepšování podmínek pro fyzické aktivity budováním sportovišť, turistických a cyklistických stezek a center či podporou sportovních akcí (Korvas, 2013). Nejlépe cíle rozvoje této oblasti shrnují ambice Národního programu rozvoje sportu pro všechny, jehož základním cílem *„je prostřednictvím změny hodnotové orientace občanů, rozvojem materiálně-technické základny a rozšířením nabídky tělovýchovných a sportovních zařízení postupně změnit podmínky pro celoživotní aktivní využívání všech forem pohybových aktivit a sportu u co největšího počtu občanů v České republice.“* (Korvas, 2013, s. 37).

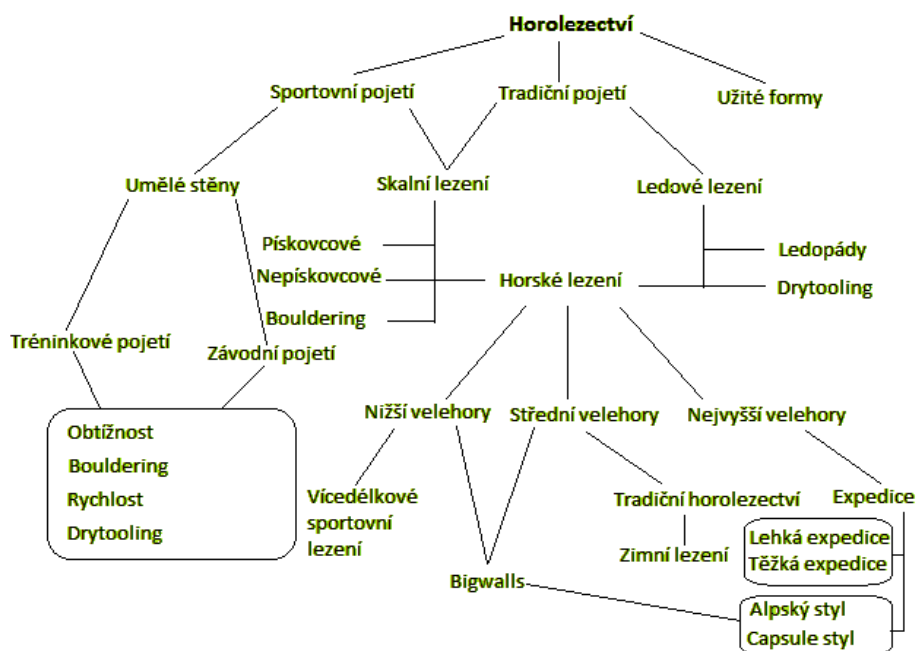
3.4 Horolezectví

Horolezectví je zdárně se vyvíjející sportovní aktivitou, které oslovuje čím dál širší kruhy aktérů. Svě zalíbení si v této aktivitě nachází jak řada špičkových lezců na vrcholové úrovni, kde lze hovořit o úzké specializaci na stěny a závody, lezení v horách či expediční horolezectví, tak také narůstající množství rekreačních lezců.

Podle Neumana a kol. (2000, s. 140) je horolezectví a lezení *„pohybová činnost ve stále se měnících podmínkách, kde lezec neustále překonává gravitaci i pocit strachu. Překonáváním překážek a těžkostí horolezec dosahuje svého cíle – vrcholu hory. Avšak zdrojem radosti a uspokojení není jen zdolání vrcholu, ale i cesta samotná.“*

Jelikož se jedná o sport mnohostranný a rozmanitý, je na místě uvést určité rozdělení jeho forem. Základní rozdělení horolezectví podle Lienertha (2007) zahrnuje **Sportovní pojetí**, **Tradiční pojetí** a **Užití formy**. Zmíněny budou i další varianty klasifikace horolezectví, avšak pro účely přehledného popisu lezecké aktivity budeme v této práci vycházet z rozdělení podle Lienertha (2007) viz obr. č. 2.

Obrázek 2: Schéma forem horolezectví podle Lienertha

Zdroj: Vlastní zpracování podle Lienertha (2007).

V tomto rozčlenění jsou obsaženy jednotlivé formy:

Sportovní pojetí je forma horolezectví, která se soustředí především na maximální hodnotu vlastního sportovního výkonu, tedy převážně její fyzickou stránku za současného důrazu na bezpečnost.

o *Sportovní lezení na skalách*

Pohyb po přirozených skalních systémech v přírodě je přirozenější formou horolezectví, než na umělých stěnách, a v jeho případě je obtížné vymezit hranici mezi sportovní a tradiční formou lezení. Disciplíny spadající do této kategorie jsou bouldering, nepískovcové skalní lezení a pískovcové skalní lezení.

Bouldering – lezení na krátké vzdálenosti na skalních útvarech nízko nad zemí, bez použití jisticích prostředků (Lienerth, 2007).

Nepískovcové skalní lezení – lezení na vápencových či jiných než pískovcových skalách s jištěním, náročné především na fyzickou zdatnost (Neuman, 2000).

Pískovcové skalní lezení – lezení a jištění na pískovcových skalních terénech s jištěním, s vyšší náročností především na technickou vyspělost lezců (Neuman, 2000).

- *Sportovní lezení na umělých stěnách*

Především pro nejsportovnější formy lezení byly vymyšleny umělé lezecké stěny v dnešní podobě. Slouží jak k tréninku pro zvýšení výkonnosti na skalách, rekreačním účelům, tak zejména i jako ideální a nejčastější prostor realizace závodního lezení. Jak uvádí Lienerth a Baláš (2011), v rámci sportovního lezení na umělých stěnách jsou soutěžními lezeckými disciplínami lezení na rychlost, na obtížnost a bouldering. Závodní sportovní lezení je spravováno Mezinárodním sdružením národních lezeckých a horolezeckých asociací UIAA (*International Union of Alpinist Associations*) působící od roku 1991, (Sheel, 2004 [online]), (Vomáčko, Boštíková, 2008).

V rámci lezení na umělých stěnách mohou být rozlišeny typy lezeckých stěn (Vomáčko, Boštíková, 2008):

- *Stěny pro sportovní vyžití*, které jsou dále rozděleny na:
  - **Bouldrovací stěny** – sloužící buďto jako prostor pro samotnou disciplínu boulderingu, nebo k tréninku lezení po velkých stěnách. Profily těchto stěn jsou velmi převislé, dosahují maximální výšky 4 metrů, lezení není jištěno lanem a prostor pod stěnou bývá opatřen žíněnkami pro bezpečný dopad.
  - **Velké stěny** – jsou ještě dále děleny podle stupně profilů na školní, komerční a závodní. Typicky dosahují výšky nad 4 metry a podmínkou výškového lezení na velkých stěnách je jištění.
- *Stěny tvořící součást firemních prezentací*, na příklad na výstavách, veletrzích, workshopech a podobně, kde je nutné jištění,
- *stěny jako součásti dětských hřišť* jsou určeny pro děti a dosahují pouze malých výšek, kde jištění není součástí,
- *stěny jako součásti lezeckých obchodů* nejsou dimenzovány pro skutečné lezení, slouží především ke zkoušení lezeckého vybavení a obuvi v prodejnách,
- *nafukovací stěny* sloužící nejčastěji jako reklama (Vomáčko, Boštíková, 2008).

Druhou možnou klasifikací typů umělých lezeckých stěn je jejich dělení na stěny komerční, závodní a školní (Lanovácentra.com, 2013 [online]).

V rámci **tradičního pojetí** podle Lienertha (2007) rozlišujeme skalní a ledové horolezectví:

Tradiční skalní lezení - „tradičním lezením rozumíme horolezectví v takových terénech, které vyžadují zakládání vlastního postupového jištění, a problematika výstupů není založena jen na úrovni fyzické kondice, ale je často náročná i na psychiku v případech, kdy hrozí dlouhé pády do ne příliš kvalitního jištění.“ (Lienerth, 2007, s. 51). Typickým je asi nejznámější pískovcové lezení či lezení na jiných typech podkladu jako je žula, rula, vápenec, břidlice, mramor či další typy skalních materiálů (Janák, 2017 [online]). Jištění na skalních stěnách se zakládá ve značných vzdálenostech ve formě vkládání smyček do skalních útvarů.

Tradiční ledové a mixové lezení – je lezeckou technikou za použití maček a cepínů při výstupu po ledovém bloku, jehož součástí je jištění. V případě postupu po skále bez ledu s mačkami a cepíny se jedná o tzv. *drytooling*.

Horské lezení – je původní forma horolezectví, jejímž cílem je zdolání horského vrcholu. V základu je horské lezení děleno na horolezectví v nižších, středních a nejvyšších velehorách. V rámci nejvyšších velehor se jedná o expediční horolezectví za extrémních podmínek.

V případě **užitých forem** hovoříme o takových formách horolezectví, v němž jsou horolezecké techniky využívány za účelem vykonání konkrétních prací, především při záchraně či zajištění bezpečnosti osob v různých situacích. Příkladem je používání lanové techniky a jištění při činnosti záchranářských, policejních či armádních složek, nebo při výškových pracích jako jsou stavby a podobně (Lienerth, 2007).

Pro ukázkou jsou uvedeny i další možné klasifikace horolezeckých disciplín (viz příloha 1), vedle výše rozebraného třídění na tři základní formy podle Lienerth (2007). Jednou z nich je rozdělení horolezeckých disciplín podle Vomáčka a Boštíkové (2008), kde jsou patrné odlišnosti v disciplínách a jejich vztazích především v rámci sportovního a

tradičního pojetí. Toto rozdělení vnímám jako aktuálnější, jelikož propojenost jednotlivých stylů a disciplín je velmi komplikovaná. To platí především v dnešní době, kdy se boří hranice jednotlivých stylů, které dříve tyto disciplíny více rozlišovaly.

Třetí ukázkou možné klasifikace lezeckých aktivit (viz příloha 1) představuje Baláš (2016). Toto rozdělení je oproti již zmíněným klasifikacím odlišné především svojí větší komplexností. Na rozdíl od varianty Lieniertha (2007) nebo Vomáčka a Boštíkové (2008) totiž zahrnuje pohled nejen na samotné disciplíny horolezectví, ale především propojenost a souvislost horolezectví a lezení jako samotné účelné pohybové aktivity. V tomto znázornění je tak z mého pohledu lezení, jakožto pohybová aktivita, znázorněno aktuálněji, avšak zároveň komplikovaněji a rozsáhleji.

3.4.1 Historie horolezectví

Jak mnoho zdrojů a viditelných skutečností ukazuje, horolezectví již po desetiletí patří k nejrychleji se rozvíjejícím sportům na světě. Avšak cesta k tomuto rozvoji představuje dlouhou etapu, kterou si horolezectví, dnes známé především jako volnočasová a turistická aktivita, prošlo.

Prvopočátky horolezení není snadné s přesností určit, jelikož lidé se odedávna vydávali do hor především z nutnosti, aby se dostali z místa na místo, nebo také za účely náboženskými, filozofickými nebo uměleckými. Jak poznamenává Lienierth (2007), různé přechody se tak uskutečňovaly již v době před naším letopočtem, první zmínkou je přechod armád Alexandra Velikého přes pohoří Hindúkuš. V rámci horolezectví v dnešní podobě je počátek uváděn výstupem na Mt. Blanc v roce 1786 (horolezci Michel Paccard a Jacques Balmat). Následující stoleté období do roku 1859, kdy byl zdolán vrchol Matterhornu, je označováno jako "Zlatý věk alpinismu", kdy bylo dosaženo všech alpských vrcholů, které přesahují 4000 m. Na přelomu 19. a 20. století se hlavním motivem stalo zdolání vrcholu a také volba co nejnáročnější varianty výstupu, což určovalo hodnotu výstupu (Lienierth, 2007). Podle Hattingha (1999) období Zlatého věku alpinismu bylo zahájeno rokem 1857, kdy byl založen první horolezecký klub Alpine club, a trvalo do roku 1865, kdy došlo k tragickému sestupu na Matterhornu. Zdolání nejvyššího vrcholu světa Mt. Everest (8848m), ležícího na

tibetsko-nepálské hranici Himálaje, si v roce 1953 zapsali Sir Edmund Hillary a Tenzing Norgay. Postupně se při lezení začala věnovat pozornost vzniku technologií a až v druhé polovině 19. století se stalo volnočasovou zálibou pro britskou šlechtu (Hattingh, 1999).

V druhé polovině 20. století se začaly selektovat samostatné horolezecké disciplíny a v poslední dekádě se začalo rozvíjet sportovní lezení. Horolezectví se postupně vyvinulo v poměrně masovou sportovní a turistickou aktivitu. V Americe se stala jednou ze světově nejvýznamnějších lezeckých lokalit oblast Yosemite a coloradského Boulderu (Hattingh, 1999). V Alpách a Dolomitech vznikla řada populárních výstupů po tzv. zajištěných cestách (Lienert, 2007). Bouldering se do seznamu horolezeckých disciplín zařadil v Americe v 60. letech a Evropou byl jako disciplína objeven v letech 70. (Dieška, Širl, 1989).

Dlouhou dobu byla předmětem pozornosti snaha začlenit sportovní lezení mezi disciplíny olympijských her. Teprve před nedávnem byly tyto ambice dosaženy a horolezectví se tak zařazuje na Olympijské hry v roce 2020 (Český horolezecký svaz, 2015 [online]).

3.4.2 Vývoj horolezectví na území ČR

Horolezectví v organizované podobě se na našem území podle Diešky a Širla (1989) zrodilo po vzniku ČSR, kdy se čeští a slovenští horolezci soustředili v první řadě na upevnění svých organizací a na výcvik a školení nováčků. Klub československých turistů (KČST), který je považován za jistou kotvu v historii československého horolezectví, byl však založen již v roce 1888 (Pilát, 1938). Podle tohoto autora se jednalo o nejsilnější turistickou organizace tehdejší doby na území republiky, která vedla své členy kromě horolezectví také k dalším aktivitám, jako pěší turistice, zimním sportům a táboření. První významné spolky vznikaly především na Slovensku v oblasti Tater, zejména pak horolezecký kroužek IAMES založený v roce 1921, který se později přejmenoval na Spolok tatranských horolezcov IAMES. O dva roky později, v roce 1923, byl podle Piláta (1938) založen další důležitý spolek, kterým byl Klub alpistů československých (KAČS). Dieška a Širl (1989) datují vznik tohoto klubu o jeden rok

později, tedy 1924. Pobočky KAČS se u nás nacházely v Hradci Králové, Plzni, Brně a Olomouci, a náplní klubu byla jak sportovní činnost v podobě výcviků a zájezdů na cvičná místa po republice, tak i pořádání přednášek a vzdělávání. KAČS v roce 1930 zřídil v oblasti Pálavských kopců svoji lezeckou školu (Pilát, 1938). Jak zmiňují Dieška a Širl (1989), vstup československých horolezeckých klubů do Mezinárodní horolezecké federace UIAA proběhl v roce 1938. Během Druhé světové války byla omezena dostupnost některých významných lezeckých lokalit jako např. Tatry, takže se činnost soustředila především do oblasti Českého ráje. Po válce byla aktivita horolezeckých organizací plně obnovena, horolezci se postupně začali vzdělávat prostřednictvím instruktorských kurzů pod záštitou Ministerstva školství. Začaly se také více odehrávat zahraniční styky, což přineslo nové poznatky a pozornost se zaměřila na optimální formy řízení horolezeckých organizací u nás (Dieška, Širl, 1989). V roce 1957 vznikla Horolezecká sekce v rámci Československého svazu tělesné výchovy (ČSTV), o dvanáct let později pak došlo k vytvoření Českého horolezeckého svazu (ČHS) v rámci ČSTV. Ke vzniku Českého horolezeckého svazu v ČR v dnešní podobě došlo v roce 1990. (Louka, 2013).

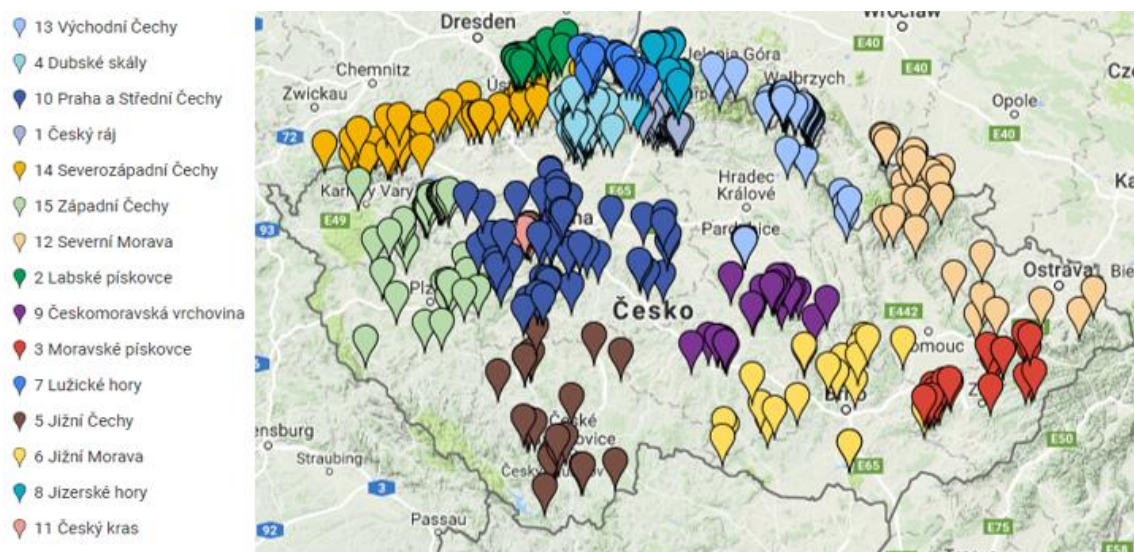
V současnosti má ČHS bezmála 18 tisíc členů, z nichž většina je součástí více než 400 horolezeckých oddílů evidovaných pod tímto svazem „*hlavním smyslem existence ČHS je podpora horolezectví ve všech jeho formách a disciplínách včetně skialpinismu a vytváření podmínek pro to, aby se tento sport mohl v ČR rozvíjet na rekreační i špičkové úrovni*“ (Český horolezecký svaz, 2017a [online]). ČHS se svojí činností zaměřuje především na oblast sportu, vzdělávání, mládeže a na skalní oblasti, jak je uvedeno na stránkách této organizace. ČHS je dnes také členem některých mezinárodních sportovních federací, kterými jsou Mezinárodní alpinistická federace (UIAA), Mezinárodní federace sportovního lezení (IFSC) a Mezinárodní skialpinistická federace (ISMF). (Český horolezecký svaz, 2017a [online])

Podle Baláše (2016) se lezení jako volnočasová aktivita u nás dostává v současnosti do popředí také pro seniory. Je to dáno především tím, že se do seniorského věku dostává generace sportovních lezců z 80. let 20. století, což nastiňuje novou výzkumnou oblast

spojenou s účinky lezeckého sportu proti některým zdravotním problémům spojeným se stárnutím.

Na obrázku č. 3 jsou znázorněny skalní oblasti České republiky k datu 11. 4. 2017, které slouží jako horolezecké lokality. Značení ve tvaru barevně odlišených kapek znázorňují jednotlivé oblasti.

Obrázek 3: Přehled lezeckých terénů v České Republice

Zdroj: Český horolezecký svaz, 2017b [online].

3.4.3 Vznik a vývoj lezení na umělé stěně

Údaje o lezení na umělých stěnách, které se týká výcviku lezců, jsou známy již ze středověku, jak uvádí Vomáčko a Bošτίková (2008), a to pro potřeby vojsk při výstupech na hradby. Umělé stěny také hrály roli ve výcviku armád. Podle Vomáčka a Bošτίkové (2008) vznikly první významné stěny během druhé světové války v Paříži a následně poblíž amerického města Seattle. Long (2010) zase uvádí, že umělé lezecké stěny mají původ ve Velké Británii, kde v roce 1964 vznikla první stěna na univerzitě v Leedsu. A již v roce 1987 proběhly ve francouzském Grenoblu první závody světové úrovně na vnitřní umělé stěně, které byly schválené UIAA¹ (Louka, 2013).

---

¹ UIAA – Mezinárodní sdružení národních lezeckých a horolezeckých asociací.

Podstatnější rozvoj lezeckých stěn se začal odehrávat od 80. let minulého století, kdy byla vytvořena také první lezecká stěna v České Republice, a to na pilíři nepostaveného mostu u Brna. Skutečný rozmach stěn u nás však odstartoval v druhé polovině 90. let (Vomáčko, Boštíková, 2008). Jak uvádí Louka (2013), první větší umělá lezecká stěna u nás byla postavena roku 1989 v Ostravě, což odstartovalo sportovní lezení a závody na rychlost a obtížnost. Významným důkazem náhledu na sportovní lezení jako na samostatnou aktivitu, a jeho pozvednutím na vysokou úroveň, byl podle Lienertha a Baláše (2011) vznik Mezinárodní federace sportovního lezení (IFSC) v roce 2007.

Od momentu vzniku umělé stěny nabral rozvoj tohoto sportu nové obrátky. Jedním z hlavních impulsů pro vznik a vývoj lezeckých stěn byla podle Vomáčka a Boštíkové (2008) lidská soutěživost. Umělá stěna totiž přinesla rovnější podmínky, navíc je možné ji vytvořit podle vlastních představ a požadavků. S rozšířením obliby této pohybové aktivity se zvyšovaly také nároky s lezením spojené, a to především v poptávce po tréninkové ploše a nových a zajímavých cestách, odpovídajících také požadavkům různé obtížnosti. Umělá stěna se zkrátka stala místem, které v mnoha aspektech může nabídnout více, než venkovní skály.

3.4.4 Výhody a nevýhody lezení na umělých stěnách

V současné době patří lezení na uměle vytvořených stěnách k velmi rychle se rozvíjejícím sportovním a zároveň adrenalinovým aktivitám na celém světě. Svoji atraktivitou a pozitivními aspekty si získává nadšence ve všech věkových kategoriích.

Většina umělých stěn je situována v halách či podobných prostorách, což umožňuje vyvodit **výhody** plynoucí z vnitřního prostředí v porovnání s venkovním lezením. Jsou jimi následující pozitiva:

- absence exogenních přírodních vlivů, tedy možnost lézt za každého počasí a v každém ročním období,
- snižování negativních dopadů na životní prostředí,
- možnost lezení v lokalitách, kde přírodní podmínky nenabízí lezecký terén,
- lokalizace stěn tak, aby byly dostupné za běžného dne (není potřeba větších dojezdových vzdáleností do přírodních oblastí),

- lezec se vyhne přesouvání jak sebe, tak i lezeckého materiálu,
- menší míra rizika, respektive zajištění větší bezpečnosti a dostupnost první pomoci a lékařské péče v případě potřeby,
- ideální prostředí pro začátečníky a děti především díky větší bezpečnosti, možnosti vypůjčit si vybavení (určitá úspora nákladů, jestliže začátečník neví, zdali u sportu zůstane),
- přítomnost školených instruktorů,
- nabídka rozšířených služeb (možnost lezeckých kurzů),
- možnost z velkého výběru cest (volba obtížnosti, zajištění systematičnosti tréninku),
- odehrávání většiny lezeckých soutěží (pro každou akci je snadné konstruovat nové cesty dle potřeby), (Long, 2010), (Vomáčko, Boštíková, 2008).

Vedle výhod lezení na umělých stěnách můžeme nalézt také několik **nevýhod**. Hlavní z nich je především omezení plného prožitku z lezení, který má člověk možnost zažívat v přírodním prostředí a na čerstvém vzduchu. Na což navazuje další z nevýhod, kterou je vysoká prašnost v prostorách vnitřních lezeckých center, která je způsobena intenzivním používáním magnézia, jež se v prostorách drží a těžko odvětrává (Vomáčko, Boštíková, 2008). Negativním aspektem lezení na umělé stěně může být také větší návštěvnost v jeden okamžik, tedy přeplněnost, která způsobí čekání na volné cesty. Pro někoho je také nepříjemným faktorem dětský křik během výuky dětských kroužků na stěně.

4 Analytická část - lezecké stěny na Brněnsku

4.1 Vyhodnocení aspektů lezeckého sportu

Jak uvádí Sheel (2004 [online]), u horolezectví došlo za posledních dvacet let k velkému nárůstu popularity v obou oblastech, a to jak lezení jako rekreační volnočasové aktivity, tak i jako atraktivní adrenalinové sportovní disciplíny. Tato skutečnost přirozeně vedla ke zvýšení pozornosti koncentrované do oblasti lezeckého sportu ve všech jeho podobách, což s sebou přináší rozvoj této aktivity v mnoha ohledech. Tímto rozvojem a rostoucí popularitou zároveň dochází ke zvyšující se pozornosti vzhledem ke zkoumání aspektů pozitivních i negativních, které horolezectví, ať už jako sportovní či společenská aktivita, nabízí.

4.1.1 Pozitivní aspekty horolezectví

Lezecký sport je specifickou aktivitou, která přináší mnoho pozitivních efektů na fyzické, psychické a sociální stránky člověka. Pro zvýraznění hodnoty horolezectví byla vybrána následující pozitivní specifika.

- **Fyzické**

Svojí fyzicky náročnou povahou se lezení stává jedinečnou sportovní aktivitou. Vyžaduje totiž zvýšenou koncentraci, dynamičnost, rovnováhu a sílu. Lezci během své aktivity zapojují svaly zádové, břišní i svaly nohou. Avšak vrchní část těla, tedy ruce, prsty a ramena, jsou stěžejní (NHS Choices, 2017 [online]). Lienerth a Baláš (2011) uvádí několik především zdravotních aspektů, které tento sport přináší. „*Při lezení se zapojují téměř všechny svalové skupiny, především však svaly předloktí a pletence ramenního*“ (Lienerth, Baláš, 2011, s. 10). Koordinačními pohyby končetin dochází ke stabilizačním a rehabilitačním funkcím organismu. Lezení také podle Lienertha a Baláše (2011) výrazně zlepšuje prostorovou orientaci, jelikož při lezeckém postupu je uplatňováno vědomé plánování pohybu, a lezec tak musí mít představu o svém těle v prostoru. Při snaze o dosažení chytů je dobře trénována flexibilita a hbitost (NHS Choices, 2017 [online]).

Zdravotní benefity lezení potvrzuje i mezinárodní lezecká asociace IRCRA (*International Rock Climbing Research Association*), která provádí výzkumy související

s horolezectvím a jeho vlivem na člověka i prostředí. Jeden z výzkumů této asociace přináší výsledky prokazující pozitivní vliv na funkce chůze, konkrétně zvýšení rychlosti chůze, délky a doby kroku (Böhm, Rammelmayer, Döderlein, 2014 [online]). Další z jejich výzkumů byl proveden ve spolupráci California State University, Loughborough University a Michigan State University v rámci tříměsíčního programu boulderingu a skalního lezení na studentech. Bylo jím potvrzeno zlepšení síly stisku a pozitivní vliv na celkovou tělesnou stavbu (Siegel, a kol., 2015 [online]). V neposlední řadě tímto sportem dochází k pozitivním účinkům na kardiovaskulární systém, hlavně při dlouhodobém a pravidelném lezení (Sheel, 2004 [online]).

○ **Psychosociální**

Vedle fyzické přínosnosti, je lezení pro člověka velmi prospěšné také z psychologického a sociologického hlediska. Je jím doprovázeno formování a rozvoj řady personálních dovedností, jako jsou trpělivost, proces plánování a analyzování na cestě k cíli, koncentrace, rozhodnost, schopnost řešit problémy a komplikace díky překážkám, které lezení přináší a vyžaduje. Šplháním po stěně a hledáním vhodné cesty, dochází také k posilování vizualizace, jelikož lezec je často nucen čelit obtížným a záłudným krokům. Ať už zdolávání mechanických překážek při výstupu, překonávání strachů, dosažení vrcholu stěny, nebo dosažení určité lezecké techniky či úrovně. Horolezectví nabízí mnoho cílů, které si člověk může stanovit. Při snaze o jejich dosažení se pak v člověku buduje silný smysl pro dosažení cíle a ambiciózní přístup, což velmi prospívá budování zdravého sebevědomí (NHS Choices, 2017 [online]). Při horolezectví člověk zlepšuje také svoji sebekontrolu, na kterou tento sport klade nároky především v momentu strachu z výšky, strachu z pádů, důvěry v materiál, důvěry spolulezci, a také v případě důvěry ve své vlastní schopnosti (Lienert, Baláš, 2011).

V rámci dalších studií pod záštitou asociace IRCRA, byly pomocí osmitýdenní boulderingové terapie prokázány pozitivní změny v efektivní léčbě deprese u lidí trpících tímto problémem (Luttenberger a kol., 2015 [online]). Skutečností, že samotné lezení vyžaduje velkou míru koncentrace, je člověku umožněno oprostít se od každodenních starostí a stresu, čímž dochází k odpočinku mysli.

Participace na lezecké aktivitě nese i silné sociální aspekty. Při lezení na skále či umělé stěně je standardně zapotřebí minimálně dvou účastníků, jednoho lezce a druhého člověka, který lezce jistí. Mezi lezeckými partnery tak dochází k poměrně intenzivní komunikaci, v průběhu výstupu například podporou lezce navigováním při volbě cesty a chytů nebo způsobu pohybu. V rámci této jistící a navigační spolupráce je mezi účastníky budována především vzájemná důvěra, jelikož lezec vkládá svoje zdraví, potažmo život, do rukou jističe. Ten naopak přebírá zodpovědnost za lezcovu bezpečnost. V případě, že takováto interakce probíhá u skupiny lezců s určitou pravidelností, nebo alespoň opakovaně, dá se očekávat vybudování blízkého osobního vztahu.

Kromě rozvoje společenské základny a budování uvědomělé zodpovědnosti v rámci skupiny, horolezectví významně působí jako výchovně využitelná oblast, radící se mezi dobrodružné či prožitkové aktivity (Lienert, Baláš, 2011).

4.1.2 Negativní aspekty horolezectví

- **Environmentální**

Lezení s sebou přináší také některé negativní efekty, působící na člověka i okolí. Podle Wintera (2007) se lezecký sport stává čím dál více předmětem kritiky paralelně s nárůstem počtu aktérů této aktivity, kteří pro lezení vyhledávají venkovní lezecké stěny a terény. Jak již bylo zmíněno výše, v případě venkovního lezení může docházet k určitým negativním dopadům na životní prostředí. Jedná se zejména o mechanické poškozování skalních masivů či prostředí obklopujících lezeckou lokalitu. V úvahu je důležité vzít i pohled, že tvorbou cest na skalních útvech, tedy zavedením karabin do skal, dochází ke znehodnocování přírodního úkazu a k jeho neestetičnosti, v některých názorech se hovoří o znehodnocování duchovního dědictví. Jak uvádí Long (2010), tvorba lezeckých cest je mnohdy komplikovanou záležitostí. Lokality se často nachází na soukromých pozemcích, kde je nutná řádná dohoda s majitelem, který však za veškeré příčiny spojené s lezeckou aktivitou na tomto pozemku nenes zodpovědnost. V chráněných lokalitách je zapotřebí zvláštních souhlasů či povolení ochránců přírody, obzvláště jde-li o oblasti, které jsou hnízdištěm chráněných ptáků nebo domovem

chráněných rostlin. Winter (2007) zmiňuje, že především pro ochránce přírody, lezecká činnost představuje ohrožení ekologických funkcí přirozených skalních biotopů. S řešením dopadů intenzivního pískovcového lezení se u nás setkává správa chráněných území v oblastech CHKO Broumovsko (např. NPR Adršpašsko-teplické skály), Český ráj (např. NPP Suché vrchy), Kokořínsko, Lužické hory, Labské pískovce nebo NP České Švýcarsko. Ke kolizím s ochranou přírody dochází např. v Krkonoších (Labský důl) nebo Lužických horách (PR Klíč), které jsou místy provozování ledového lezení. A jelikož v ČR není míst vhodných k ledovému lezení mnoho, je v těchto lokalitách velký nátlak horolezců (Hušek, 2007 [online]).

Některé negativní faktory vychází také z vědomého lidského jednání. Vezmeme-li v úvahu slabší morální základy jedince, může například docházet k znečišťování lezeckých lokalit odpadky. Lezci proto svojí činností přebírají zodpovědnost za šetrný přístup k životnímu prostředí, dodržování pořádku a respektování určených pravidel. I z těchto důvodů je v některých lokalitách České Republiky zavedeno opatření, které vymezuje podmínky pro umožnění lezení. V takových oblastech tak mohou provozovat lezeckou činnost pouze členové Českého horolezeckého svazu (ČHS), nebo horolezci s průkazem některého ze zahraničních klubů pod sdružením UIAA (Winter, 2007).

Výčet problematiky environmentálních aspektů skalního lezení je dalším argumentem, proč jsou umělé stěny dobrým a efektivním řešením, především pro nezkušené jedince a takové lezce, kteří nemají dostatečné povědomí o kultuře a zodpovědnosti lezeckého sportu.

- **Fyzické**

Jistá negativa se objevují také z fyziologického hlediska člověka. S rozmachem a rozvojem především výkonnostního lezení se objevují nedostatky, jako neznalost a nerespektování základních tréninkových postupů, což podle Lienertha a Baláše (2011) vede k přetěžování organismu a četným zraněním. To může platit zejména u lezců začátečníků, kteří pravděpodobněji než lezci zkušení, neodhadnou své vlastní síly.

Dlouhodobé provozování sportovního lezení vede také k mechanickému poškozování lidského těla. Jeho vlivem dochází k poranění především horních a dolních končetin,

specifickým následkem může být deformace chodidla vlivem malé a velmi nepohodlné lezecké obuvi. Na bolest chodidel způsobenou tvarem a menší velikostí lezečky² si stěžuje až 91 % lezců (Goldstein, 2017 [online]). To sice může odradit zejména nováčky, každopádně i v tomto případě si jde na určitý stupeň bolesti s odstupem času a tréninkem zvyknout. Vedle bolesti nohou jsou rizikem také zranění hlavy, vzniklá převážně následkem pádu (Baláš, 2016). Dále lezením dochází k oděrům kůže, poškození kloubů, natažení šlach, a z důvodů různě obtížných pohybů a poloh, také k poškození páteře.

Častým argumentem proti lezení je však stále poměrně vysoká rizikovitost této aktivity, podmíněna především okolnostmi, které mohou nastat zpravidla při venkovním skalním lezení. Zde totiž hrozí faktory jako nestabilita skalního podloží či jeho mechanické opotřebení, pád kamenů ze skály nebo nepřízeň počasí. Podle informací z výzkumu ortopedické kliniky v Německu se však lezení, především pak na umělých stěnách, řadí k poměrně bezpečným sportovním aktivitám. I přes možnou míru zranění nebo tělesného poškození, hlavně pak končetin lezců, jsou bouldering, sportovní lezení a indoor lezení vyznačovány velmi nízkou mírou výskytu zranění. Podle výsledků výzkumu se u těchto forem horolezectví objevuje méně zranění, než u řady populárních a rozšířených sportů, jako např. basketbal, fotbal nebo plachtění. Svoji vyšší rizikovitost si však stále drží tradiční, více adrenalinové, formy horolezectví, jako je alpinismus nebo ledolezení (Schöffl, a kol., 2010 [online]).

○ Finanční

Určitá rizika jsou dána i náročností tohoto sportu na výbavu. Může docházet k opotřebení materiálu, např. lana, čímž se toto vybavení stává nespolehlivým, a je tedy zapotřebí provádět zodpovědné kontroly a obměny veškerého vybavení. Stěžejní jsou také jistící prostředky, které stále prochází inovacemi. Tyto inovace sice mají směřovat ke zvýšení stupně bezpečnosti, nicméně zde hraje velkou roli také lidský faktor, který může kdykoliv selhat, a to především v momentu, není-li bezpečnost lezce dostatečně

---

² Lezečky – termín používaný pro lezeckou obuv.

ošetřena z více stran, a jedná-li se o moment, kdy je život lezce plně v rukou jistící osoby. Sofistikované jistící prostředky tak mohou být nespolehlivé, jestliže osoby, které je používají, nejsou dostatečně obeznámeny s jejich principem používání. Osobně jsem byla svědkem nepříjemného pádu na umělé stěně přesně z takového důvodu.

Téma výbavy, a s ní spojenou nepřetržitou inovací technologií, je jedním z faktorů, které horolezectví činí atraktivní a populární sportovní a volnočasovou aktivitou. Tento fakt popularity je sice pozitivní, jde však ruku v ruce s dalším negativem, kterým je cenová náročnost. Pro lezce začátečníky existuje dnes už běžně v rámci lezeckých center možnost zapůjčení nezbytného lezeckého vybavení, většinou za poplatek. Toto vybavení, potřebné na umělou stěnu, zahrnuje především lezeckou obuv, sedací úvazek, jistící prostředky, popřípadě magnézium nebo lano. Vezmeme-li v úvahu osoby dvě (lezec a jistič), výše nákladů na jedno vstupné tak může vzrůst o polovinu až dvojnásobek ceny (připočítáním vypůjčené výbavy k ceně samotného vstupu). Tímto je pro lezce, kteří se této aktivitě chtějí věnovat dlouhodobě, z finančního hlediska výhodnější investovat do vlastní lezecké výbavy. Především pak při venkovním lezení je zapotřebí investice do svého vlastního vybavení.

Jestliže se zaměříme na nákup pouze toho nejnútnejšího vybavení³ (lezečky, sedací úvazek, základní jistící pomůcky, magnézium a lano), lezce tato investice vyjde zhruba na 5000 Kč. Z důvodu zmírnění výše finančních nákladů jsou tak lezci často nuceni pořizovat si výbavu postupně, což určitým způsobem omezuje požitek z lezení i možnost efektivněji se v této činnosti rozvíjet. Lezení, především rekreační, nabízí ale v dnešní době možnosti, jak náklady postupně rozložit a finanční náročnost tak zmírnit.

Z výčtu výše probraných aspektů lezení vyplívá řada pozitiv i negativ, které tato aktivita přináší. Lezení je ve mnoha ohledech aktivitou fyzickému zdraví prospěšnou, a

---

³ Příkladný přehled cen vybavení (www.hudy.cz):

Nejlevnější lezečky: 1300 – 1400 Kč, průměrná cena lezeček: 2000 – 3000 Kč;

Nejlevnější sedací úvazek: 800 Kč, průměrná cena: 1000 – 1500 Kč;

Základní jistící pomůcka: 300 Kč, karabina 150 Kč;

Pytlík na magnézium: 300 Kč, magnézium: 50 Kč

Lano délky 40 metrů: 2000 Kč

především pak prospívá z hlediska psychického, sociálního a duševního. Představuje totiž nekončící cestu výzev, jelikož člověk je neustále nucen překonávat své fyzické i psychické hranice, čímž vystupuje ze své komfortní zóny a učí se stanovit si osobní cíle. Nejen díky tomu je lezení aktivitou pozitivně posilující osobní růst.

4.2 Region Brněnsko – vymezení zájmového území

Cílový region se nachází v centrální části Jihomoravského kraje. Vymezení oblasti Brněnska lze provést z různých hledisek, pod pojmem Brněnsko je totiž často vnímáno nejen samotné město Brno, ale i další okolní oblasti, které mohou být k tomuto regionu přiřčeny na základě subjektivního názoru každého jedince.

Pro účely analýzy této práce je nejvhodnější vymezit zkoumanou oblast pomocí územně správních jednotek okresů (viz obrázek č. 4). Brněnsko je tedy pro tuto práci chápáno jako sloučené území dvou okresů, a to Brno-město a Brno-venkov. Okres Brno-město (zahrnující pouze samotné Brno), zaujímá oblast o rozloze 230 km² s počtem obyvatel 377 028 (k 1. 1. 2016 dle dat z ČSÚ), hustotou osídlení 1 638 obyvatel/km². Druhý okres, Brno-venkov, tvoří v podstatě prostorové a funkční zázemí města. Tento okres se rozkládá na území o ploše 1 499 km², kde celkový počet obyvatel sčítá 215 311 (k 1. 1. 2016 dle dat z ČSÚ) s hustotou osídlení 144 obyvatel/km² a 188 obcemi, z toho 13 se statutem města. V celkovém součtu, tedy ve sledované oblasti Brněnska, žije 592 339 obyvatel na rozloze 1 729 km² (Regionální Informační Servis, 2012 – 2016 [online]). Okrajová oblast Brněnska hraničí s okresy Znojmo, Břeclav, Vyškov a Blansko v rámci území Jihomoravského kraje, a okresy Třebíč a Žďár nad Sázavou severozápadně v rámci sousedního kraje Vysočina (Regionální Informační Servis, 2012 – 2016 [online]).

Rozvoj turistiky a aktivní sportovní činnosti vzkvétá spolu s celkovým rozvojem v regionu Brněnska, který byl podpořen například vznikem cyklistické stezky Brno-Vídeň, existencí řady naučných stezek v Brně, a jeho širokém okolí, čímž je podporována fyzická aktivita i nauka spojená s kulturně-historickým a přírodním bohatstvím této oblasti. Pro obyvatele regionu je významnou přírodní oblastí především Moravský kras na severovýchodních hranicích regionu s okresem Blansko. Pro účely

skalního lezení v přírodě jsou využívány lokality jako Býčí skála právě v Moravském krasu, Stránská skála v Brně-Slatině, skály v CHKO Pálava, přírodní rezervace Bábí lom, nacházející se asi 12 km severně od Brna mezi obcemi Kuřim, Lelekovice, Vranov a Svinošice, skála u hradu Veverří severozápadně od Brna, či bývalý lom v městské části Brno-Komín u řeky Svratky (Český horolezecký svaz, 2017b [online]).

Obrázek 4: Mapa vymezení regionu Brněnsko

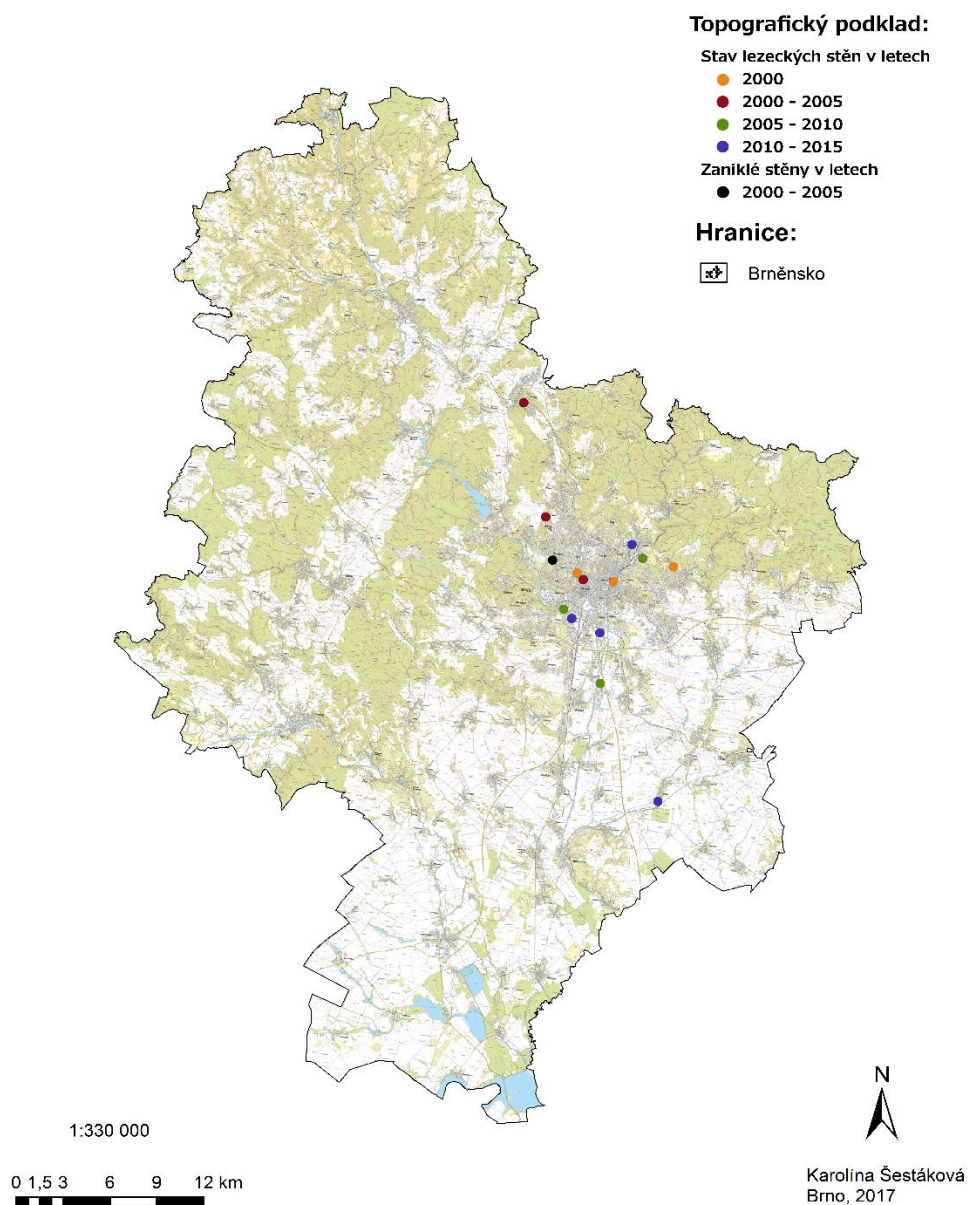
Zdroj: Google maps, 2017 [online].

4.3 Analýza lezení na Brněnsku

Současná situace horolezectví na Brněnsku, která je neustále v rozkvětu, předchází poměrně hluboká historie. Ta se odvíjí postupně od prvotního lezení venku po skalách, až po dnešní významné sportovní a rekreační lezení na vnitřních či venkovních umělých stěnách. Zejména v Brně, jako v jednom z největších českých měst, vznikla významná komunita lezců, pro které se umělé lezecké stěny staly důležitými působišti a místy k tréninku závodníků, stejně tak místy, kam se rekreační lezci chodí rádi odreagovat. Rozvoj těchto stěn je zachycen mapou regionu Brněnska (obr. 5), na které jsou

znázorněny jednotlivé stěny, jejich počet a poloha, a především stav jejich počtu k vybraným časovým obdobím. Tato období jsou určena jako pětileté časové intervaly, kde je stav lezeckých stěn sledován v letech 2000, 2005, 2010 a roku 2015, ve kterém se udály poslední změny, platné dodnes.

Obrázek 5: Přehled rozvoje umělých lezeckých stěn na Brněnsku

Zdroj: Vlastní zpracování v programu ArcGIS

Jak již bylo naznačeno v teoretické části této práce, oblast Brna a okolí byla po dlouhá léta významnou lokalitou horolezectví, a to nejen z hlediska významného skalního lezení, především v oblasti Moravském krasu, ale také z pohledu vzniku rozšíření umělých lezeckých stěn v Čechách vůbec. V tomto rozvoji bylo průlomem období 80. let minulého století, kdy u Brna vznikla lezecká plocha na pilíři nepostaveného mostu, která je považována za úplně první umělou stěnu.

První řádnou, a dnes stále aktivní a nejstarší, brněnskou stěnou, je bouldrovka Freesport, mezi lezci nazývaná jako Frit'ák, která vznikla v roce 1992. Tato stěna byla součástí tělocvičny při ZŠ Kotlářská, ze které byla později přemístěna, jelikož v tělocvičně zavazela při dalších, rozšiřujících se, sportovních aktivitách. Stěna se nicméně přemístila pouze o místnost výše, a stále se tak nachází ve stejné budově na ulici Kounicova, kde je nyní v provozu i posilovna, trénink Juda a kickboxu. Stěna bývala z počátku velmi frekventovaná, jelikož v Brně nebylo mnoho lezeckých možností. Se vznikem dalších bouldrovek, a pak zejména s otevřením velkého lezeckého centra Klajda, návštěvnost lezců na legendárním Frit'áku výrazně poklesla. Dnes stěna není širokou veřejností příliš známá, jedná se o tradiční stěnu známou především užší komunitou lezců, na kterou si horolezecké legendy a fajňsmekři z Brna a okolí občas uspořádají sešlost, aby si spolu zalezli (Dvořák, 2017).

Druhou vnitřní horostěnou v Brně byla lezecká stěna ve sportovní hale Rosnička v Brně Žabovřeskách. Ta byla ale, jak odhaduje pan Dvořák (2017) z Freesportu, tedy kolem roku 2004/2005, zrušena. Na základě odvození ze záznamů z diskuzí na lezeckém portálu Lezec.cz však musela být Rosnička zrušena ještě dřív, a to v lezech 2001/2002 (Staník, 2002 [online]). Důvod byl údajně takový, že stěžejním účelem haly začala být rozvíjející se hra basketbalu, pro což byla bohužel lezecká stěna v prostorách haly překážkou (Dvořák, 2017).

Další a dodnes legendární stěnou v Brně je bouldrovka Kotelna. Byla založena v roce 1996, v prostorách staré kotelny v centru Brna na ulici Solniční partou nadšenců lezeckého sportu (Kotelna Boulder Club, 2017 [online]). Stěna se za svoji dvacetiletou historii několikrát stěhovala a postupně zvětšovala, až došla do stádia, kdy byla otevřena i pro veřejnost. Vystřídala svou polohu také na Moravském náměstí nebo na

ulici Přízova v brněnské části Trnitá. V roce 2013 byla Kotelna přemístěna dále od centra města na ulici Zábrdovickou. V současné době je přístupná pouze pro členy jejich lezeckého klubu, kteří si předplatí vstup a pronajmou si klíč, díky kterému mají na stěnu přístup kdykoli. Mezi takové se řadí lezci, kteří se této aktivitě věnují na sportovní úrovni a do těchto prostor chodí pravidelně trénovat. Tato bouldrovka je domovskou tréninkovou stěnou například v současnosti nejpopulárnějšího českého lezce, Adama Ondry. Pro širokou veřejnost je bouldering v Kotelně nepřístupný (Robek, 2017).

V pořadí další stěnou, která v Brně vznikla, je lezecká stěna v rámci střediska volného času Salesko. Stěna byla postavena jako poslední v minulém tisíciletí, konkrétně v roce 1999, jako součást tamní sportovní tělocvičny, kde se nachází dodnes. Dříve byla stěna velmi navštěvovaná i náročnějšími lezci, jelikož byla svého času jedinou vysokou vnitřní stěnou v Brně, tedy stěnou používající lana. Svými parametry však nebyla stěnou obtížnostně náročnou, svými profily dodnes tvoří stěnu vhodnou především pro děti nebo lezce začátečníky. Proto se mnoho z řad zkušenějších lezců postupně přeměrovalo a rozptýlilo na nově vzniklé stěny jako Rajče, nebo později na Klajdu. Horostěna na Salesku prošla v roce 2015 rekonstrukcí, čímž byla rozšířena její plocha a zařazeny také nové, lehce šikmé a tedy obtížnější, profily. Vedle toho byla postavena také útulná bouldrovka, která je vhodným vyžitím nejen pro malé děti (Kočvara, 2017).

Na obrázku č. 5 tak můžeme vidět, jak situace lezeckých stěn na Brněnsku vypadala na přelomu tisíciletí, v roce 2000. Celkově zde byly 4 stěny, umístěné ve městě Brně, které v té době nedosahovaly příliš atraktivních parametrů. Kvůli jejich malé početnosti však byly stěny navštěvované poměrně hodně (Dvořák, 2017).

Další 2 stěny na území regionu vznikly počátkem nového tisíciletí, v roce 2001. Jednou je boulderingová stěna Boulder centrum VUT, která je součástí Centra sportovních aktivit univerzity Vysoké učené technické v Brně. Druhou stěnou, vzniklou v tomto roce, je velká Lezecká stěna Dufek, známá pod zkratkou L.S.D., nacházející se v Kuřimi. Jednalo se tak o stěnu na okraji Brněnska a mimo hlavní město tohoto regionu, která navíc dosahovala, v porovnání s ostatními tehdejšími stěnami, slušných parametrů.

Krátce na to, v roce 2002, následovala nová stěna Rajče, která dominovala dobrou dostupností v centru města, čímž se možnosti lezecké v regionu posunuly dál.

Dalo by se říci, že revoluce v možnostech lezení na umělých stěnách na Brněnsku nastala v roce 2009, kdy bylo postaveno největší lezecké centrum na Moravě, a dodnes jedno z největších lezeckých center v ČR, Klajda. Tato stěna nabízela prostorné a vybavené zázemí, což pochopitelně přilákalo mnoho lezců. Z doposud úspěšných brněnských stěn tak odešla spousta lezců, kterým už rozměry starších stěn nestačily. Po Kotelně pak následovala další nová bouldrovka na jihu Brna Flash Boulder Bar, působící od roku 2010.

Koncem roku 2013 došlo k poslednímu z přesunů stěny Kotelna na místo v Brně Židenicích, na kterém se nachází dodnes. Tomu nadcházel do současné doby největší boom lezeckých stěn na Brněnsku, kdy v roce 2014 byla otevřena nová, a dnes velmi oblíbená a nejmodernější, lezecká centra v regionu - Duro Salewa, HUDY a Komec. Tento moment byl zcela jistě významným mezníkem ve vývoji horolezectví v Brně, jelikož tyto velké stěny začaly poskytovat nejenom několikanásobně větší prostory pro lezení, ale zejména přinesly nové možnosti a příležitosti v oblasti lezení jako volnočasové aktivity, i jako sportovní disciplíny.

Poslední a nejmladší stěnou na Brněnsku se stala malá bouldrovka v obci Měnině, která je v provozu od roku 2015. Tato stěna se stále snaží prosadit a získat si více návštěvníků, což je, vzhledem k nedaleké konkurenci vyspělých lezeckých center v Brně, pro majitele stále obtížný úkol.

Na obrázku 5 (viz výše) tak můžeme vidět nejaktuálnější stav a rozmístění umělých lezeckých stěn v regionu Brněnsko, kterých je dohromady 13. Jejich přehled je v následující tabulce 1.

Tabulka 1: Přehled lezeckých stěn na Brněnsku

Název stěny	Adresa
Boulder centrum VUT	Kolejní 2, 612 00 Brno - Královo Pole
Bouldering za oponou	Měnin 250, 664 57 Brno - venkov
Duro Salewa	Slaměnickova 23b, 614 00 Brno - Maloměřice a Obřany
HUDY lezecká stěna Brno	Vídeňská 297/99, 639 00 Brno - Štýřice
Flash Boulder Bar	Jaroslava Foglara 13, 639 00 Brno - Štýřice
Freesport ("Friták")	Kounicova 28, 602 00 Brno - Veveří
Klajda	Kulkova 30, 614 00 Brno - Maloměřice a Obřany
Kotelna Boulder Club	Zábrdovická 10, 615 00 Brno - Židenice
Komec	Hněvkovského 630/62c, 617 00 Brno - jih
Lezecká stěna Dufek ("L.S.D.")	Tyršova 480, Kuřim, 664 34 Brno - venkov
Olympia lezecká stěna	U dálnice 777, 664 42 Brno - Modřice
Rajče	Kounicova 22, 602 00 Brno - Veveří
Salesko	Kotlanova 2660/13, 628 00 Brno - Líšeň

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.3.1 Přehled služeb lezeckých center

Pro účely kvalitativního hodnocení jednotlivých center se podíváme na lezecké stěny více zblízka. V následující tabulce č. 2 jsou uvedeny kategorie obsahující sledované prvky, které umožňují přehlednější porovnání. Na základě srovnání těchto atributů je vyhodnocena charakteristika jednotlivých stěn, jejich odlišnost a specifika.

Tabulka 2: Kategorie atributů sledovaných lezeckých stěn

Kategorie:	A - Parametry	B – Služby	C - Nákladovost
Obsah:	<ul style="list-style-type: none"> ○ druh stěny ○ parametry 	<ul style="list-style-type: none"> ○ nabídka pro děti ○ lezecké kurzy s instruktorem ○ soutěže/závody ○ půjčovna ○ občerstvení 	<ul style="list-style-type: none"> ○ základní vstupné dospělí, studenti, děti ○ půjčovné za vybavení

Zdroj: Vlastní vypracování.

A) Parametry

V rámci této kategorie je úkolem vytvořit přehled technických parametrů horolezeckých stěn. Součástí je vyznačení druhu každé stěny, popřípadě více stěn v rámci jednoho lezeckého centra. Dále jsou porovnány parametry, kde hlavním ukazatelem je celková lezecká plocha nabízená každou z těchto stěn.

Tabulka 3: Parametry lezeckých stěn na Brněnsku

Druh a parametry stěn	velká	bouldering	venkovní velká	venkovní boulder	lezecká plocha m ² - velká stěna	lezecká plocha m ² - boulder
Boulder VUT		✓		✓		280 ⁴
Boulder Měnin		✓				65
Duro	✓	✓			1600	65
HUDY	✓	✓			1450	120
Flash BB		✓				300
Freesport		✓				130
Klajda	✓				1000	
Kotelna		✓				80
Komec	✓	✓	✓ ⁵		1000	55
L.S.D.	✓	✓			530	40
Olympia			✓		1450	
Rajče	✓	✓			550	21
Salesko	✓	✓			122	25

Zdroj: Vlastní vypracování na základě dat z webů lezeckých center.

Jak můžeme z tabulky č. 3 vysledovat, některá lezecká centra jsou vybavena více lezeckými stěnami, nebo alespoň oddělenými sekcemi. Největší rozmanitost v tomto ohledu má Komec, kde je možné si zalézt na vnitřní velké stěně po dobu celého roku, stejně tak je k dispozici nová stěna na bouldering od března 2017, a během letní sezóny je k dispozici také velká venkovní stěna s plochou přes 100m² (Komec, 2017 [online]). Vnitřní (doplňkově i venkovní) bouldering pak umožňuje ještě Boulder centrum VUT. Čistě venkovní lezení je k dispozici během letní sezóny, v měsících květen – říjen, na velké umělé stěně Olympia. Možnost kombinovaného lezení na velké stěně i bouldrovce současně nabízí dalších 5 stěn.

⁴ Plocha stěny hlavní, tedy vnitřní.

⁵ Plocha uvedena v textu níže.

Dalším významným kritériem stěn je jejich lezecká plocha. Velkou plochu pro bouldering, přes 100 m², mají především ty stěny, na kterých je bouldering hlavním nebo jediným zaměřením, což platí především pro Boulder centrum VUT, Flash boulder bar nebo Freesport. Vedle toho má podstatně velkou plochu na bouldering i centrum HUDY, přestože prvotní a hlavní činností bylo lezení na velké stěně. Zvláštností je v tomto směru Kotelna, která má poměrně malou boulderovací stěnu, avšak kromě samotné lezecké plochy disponuje také kvalitně vybavenou pasáží pro silový trénink, která je velmi důležitou součástí efektivního tréninku boulderingu (Kotelna Boulder Club, 2017 [online]). Největší lezeckou plochu velké stěny najdeme na Duru, která se pyšní titulem nejvyšší vnitřní lezecké stěny v ČR.

B) Služby

Tato kategorie je zaměřena na přehled a srovnání služeb, poskytovaných jednotlivými lezeckými centry. Sledovanými specifiky jsou možnost využití stěn veřejností, poskytovaný program, přístup pro veřejnost, zapůjčení lezeckého vybavení, pořádání akcí jako jsou soutěže, kroužky nebo jiné programy pro děti, a také poskytování občerstvení.

Tabulka 4: Přehled služeb lezeckých stěn na Brněnsku

Služby	přístup veřejnosti	lezecké kurzy	soutěže	program pro děti	půjčovna vybavení	občerstvení
Boulder VUT	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Boulder Měnin	✓	✓	✓	✓	✓	x
Duro	✓	✓	✓	✓	✓	✓
HUDY	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Flash BB	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Freesport	✓	x	x	x	✓	x
Klajda	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kotelna	x	x	x	x	x	x
Komec	✓	✓	✓	✓	✓	✓
L.S.D.	✓	✓	✓	✓	✓	x
Olympia	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rajče	omezeno	x	✓	✓	✓	✓
Salesko	✓	x	x	✓	✓	✓

Zdroj: Vlastní vypracování na základě dat z webů lezeckých center.

❖ Přístup veřejnosti

Z výše znázorněných údajů v tabulce č. 4 je možné zachytit přehled poskytovaných služeb, nabízený jednotlivými středisky. Jak také můžeme z této tabulky vypožorovat, téměř všechny stěny jsou otevřeny pro veřejnost. Výjimkou jsou aktuálně 2 stěny. Pro veřejnost je momentálně pozastaven provoz na Rajčeti, kde je od března 2017 stěna vyhrazena pouze k tréninkovým účelům lezeckých oddílů klubu mládeže. Do této doby však stěna byla veřejnosti přístupná 3 dny v týdnu (Rajče, 2017 [online]). Druhou výjimkou je Kotelna, kam mají přístup pouze výkonnostní lezci, kteří si předplatí VIP vstup (Kotelna Boulder Club, 2017 [online]).

❖ Lezecké kurzy

Jak je z tabulky č. 4 dále patrné, většina brněnských stěn poskytuje nabídku lezeckých kurzů, konkrétně 9 z celkových 13. Z tohoto seznamu vyplývá jeden z ukazatelů, ke kterému dále směřuji, a to sice že kurzy nabízí převážně takové stěny, které se orientují komerčním směrem.

Rozmanitosti nabídky kurzů dominuje stěna HUDY. Na tom se podle pana Dvořáka (2017) výrazně podílí známý přední lezec Radek Lienerth, držitel licence mezinárodní asociace horských vůdců UIAGM. HUDY pořádá jak pravidelné lezecké kurzy, ať už individuální nebo skupinové, v různých stupních obtížnosti a pokročilosti, tak kurzy specifické a více tematické, jako například kurz lezení v ledu (HUDY, 2017 [online]). Specifické lezecké kurzy, jako příprava k lezení na skalách, však nabízí také další stěny, zejména Klajda ve spolupráci s Durem a Olympií, Komec, nebo L.S.D. v Kuřimi.

❖ Soutěže

Mnoho lezeckých stěn dnes také buďto organizuje lezecké soutěže, nebo své prostory využívá jako místa konání závodů i ve vyšších lezeckých soutěžích. Probíhají zde závody Mistrovství ČR, Český pohár a jiné, kde zejména členové ČHS závodí v různých lezeckých disciplínách. Takové závody se odehrávají na Duru, HUDY, Rajčeti nebo pro disciplínu boulderingu na Boulder centru VUT (Český horolezecký svaz, 2017c [online]). Na více stěnách jsou pak pořádány také závody a soutěže pro

širokou veřejnost, včetně závodů pro děti, například závody Zlatá lezečka ve spolupráci partnerů Komec, Lezecká Stěna Dufek a společnosti Skalní kurzy (Komec, 2017 [online]).

❖ Program pro děti

Za program pro děti je v této práci považován jakýkoli program, který se zaměřuje výhradně na děti, nebo je k dětem směřován. Není tímto myšlena náhodná návštěva rodičů, kteří vezmou své děti s sebou na stěnu. Jedná se o časová okna, vyhrazená v rámci harmonogramu stěny, kdy je prostor určen k programu s dětmi, a kde je tomuto programu věnována specifická pozornost. Může to být vedení dětských lezeckých kroužků, pořádání soutěží pro děti, program lezení rodičů s dětmi nebo organizování dětských příměstských táborů.

Dětský lezecký kroužek je momentálně provozován na následujících stěnách: Boulder v Měnině, Duro Salewa, HUDY, Komec a Salesko. Na dalších stěnách se sice neodehrávají pravidelné dětské kroužky, ale celkově na většině z nich jsou pořádány alespoň události jako lezení dětí s rodiči, nebo příležitostné soutěže či závody také právě pro děti. Jedinými stěnami, které vyhrazený program spojený s dětskou účastí nepořádají, jsou Freesport a Kotelna.

❖ Půjčovna vybavení

Především v případě, kdy se provozovatelé stěny snaží umožnit a hlavně usnadnit přístup začátečníkům, hraje důležitou roli nabídka zapůjčení potřebného lezeckého vybavení. To je dnes naštěstí již standardem, a některé stěny kromě půjčování nabízejí lezeckou výbavu i k prodeji. Pouze na Kotelně, kde se vzhledem k návštěvnosti ze stran zkušených, a již vybavených, lezců potřeba nabízeného vybavení nepředpokládá, je nutnost vlastních lezeček a magnézia samozřejmostí.

❖ Občerstvení

Poslední sledovanou podkategorií služeb je občerstvení. V tomto ohledu jsou mezi jednotlivými stěnami také výrazné rozdíly, jelikož některé stěny nabízejí servis na úrovni skvěle vybavených barů, kaváren a bister, kdežto některé stěny občerstvení neposkytují

vůbec. Mezi takové stěny, které mají občerstvení na úrovni, jsou moderní stěny zaměřené na přilákání návštěvníků, můžeme zařadit Duro, Flash Boulder Bar, HUDY, Klajda a Komec. Některé další stěny pak nabízí skromnější občerstvení, konkrétně Olympia, Rajče nebo Salesko, v Boulder Centru VUT je možné si zakoupit pouze pití.

➤ Stěny s nejlepší nabídkou služeb

V kategorii největší a nejrozmanitější nabídky služeb vyčnívají především Duro, HUDY a Komec. Stěna Duro má napřed především svými parametry skvělým místem pro konání soutěží, především závodů ČHS v lezení na rychlost. Stěna nabízí také kurzy různých stupňů obtížnosti, kurz lezení na skalách nebo dětský lezecký kroužek. Na stěně je možné si také zakoupit lezecké vybavení za zvýhodněné ceny v rámci vstupních permanentek (Klajda.cz, 2017a).

Z pohledu největší rozmanitosti lezeckých služeb výrazně působí stěna HUDY. Na stěně jsou totiž pořádány soutěže mezi rekreačními lezci i závody lezeckých oddílů, probíhají zde tréninky HO Lokomotiva Brno, dětské kroužky, příměstské tábory, vzdělávací semináře, k dispozici je i rozmanitá nabídka kurzů, které probíhají jak na HUDY stěně, tak v terénu. Zázemí ke všemu umožňuje vyžití pro každého lezce, od nejmenších až po náročné, jelikož je přítomná velká stěna, boulder i sekce pro děti.

Komec rozmanitost zázemí nabízí také, a velkou mírou se snaží poskytnout i více možností pro děti formou horokroužků, příměstských táborů, nebo možností uspořádat na stěně soukromou dětskou oslavu. Nabídka využití stěny k soukromým účelům je však k dispozici nejen pro děti, jelikož centrum Komec poskytuje prostory stěny také k pořádání soukromých firemních večírků, teambuildingů, sportovních odpolední, školních výletů a dalších možných akcí. Stěnu je možno využít naprosto soukromě, nebo je možné využít služeb centra, kdy zkušení instruktoři naaranžují program podle přání. Výhodou Komecu je, že v rámci takových akcí může zákazníkům nabídnout program spojený s využitím dalších atraktivit, které Sportovní areál Komec nabízí, což považují za atraktivní a potenciální silnou stránku.

Jednotlivé stěny se dále liší nabídkou doplňkových služeb, které mají význam, především u komerčních stěn, ve snaze přilákat co nejvíce návštěvníků. Rozmanitost

nabídka služeb znamená větší možnosti pro lezce a využití širším spektrem veřejnosti, což dělá stěnu atraktivní. Snaží-li se stěna přilákat více nových lidí, je pro ni stěžejní zaujmout a zviditelnit se něčím navíc. Tohle v současnosti naplňují především ty největší a novější stěny, které se orientují na širokou veřejnost.

C) Nákladovost

V případě poslední kategorie, kterou je nákladovost, se zaměřím na ceníky jednotlivých středisek a vyhodnotím tak jejich finanční náročnost a případná zvýhodnění.

Tabulka 5: Přehled cen vstupného sledovaných lezeckých stěn

Vstupné (Kč)	dospělý		student		dítě	
	dopoledne	odpoledne	dopoledne	odpoledne	dopoledne	odpoledne
Boulder VUT	75	75	55	55	55	55
Boulder Měnin	60	60	60	60	40	40
Duro	130	150	100	120	70	70
HUDY	130	160	100	120	60	70
Flash BB	80	80	80	80	60	60
Freesport	x	33/h	x	33/h	x	33/h
Klajda	130	150	100	120	70	70
Kotelna	80	80	80	80	60	60
Komec	90	125	70	100	60	70
L.S.D.	100	100	100	100	0	0
Olympia	130	150	100	120	70	70
Rajče	80	80	80	80	50	50
Salesko	60	60	40	40	0	0

Zdroj: Vlastní vypracování na základě dat z webů lezeckých center.

Především v případě velkých stěn (celkem 6), se setkáme s odlišnou výší vstupného v dopoledních a odpoledních hodinách a o víkendech či během svátků. Tato časová rozmezí se liší i napříč jednotlivými centry. Sedm středisek časový tarif nezavedlo a ceny vstupného jsou tak stejné po celý den. Prakticky u všech sledovaných stěn je cena vstupu časově neomezená po dobu otevírací doby, jedinou výjimku tvoří Freesport, kde se dá lézt až od 15h odpoledne, a cena je odvozena od doby vstupu. Za každou narůstající půlhodinu si lezec musí připlácet, konkrétně 1,5 hodiny stojí 44 Kč, 2 hodiny 54 Kč a 2,5 hodiny lezení 59 Kč (Freesport, 2011 [online]). Nicméně výše ceny je stále natolik přívětivá, že láká především mnoho studentů.

Kromě rozlišování časových tarifů, se výše cen některých stěn odlišuje také z hlediska věku, který rozlišuje vstup dospělého a dítěte, v řadě případů pak centra poskytují i zlevněné vstupné pro studenty, kteří jinak od 15 let hradí plnou částku. Některé stěny pak mají cenu jednotnou s tím, že dítě do určené věkové hranice má s doprovodem dospělého vstup zdarma. Příkladem takovéto stěny jsou L.S.D. v Kuřimi nebo Salesko.

V rámci výše cen vstupného jsou napříč stěnami rozdíly výrazné, jako je tomu např. mezi stěnami Rajče a Klajda, kde na Rajčeti dospělý zaplatí za vstupné kdykoli během dne 80 Kč, na Klajdě jej vyjde lezení v odpoledním tarifu na 160 Kč. Cenová náročnost nebo výhodnost jednotlivých stěn se pak může lišit na základě poskytovaných permanentek nebo jiných systémů zvýhodnění, které jsou propracovanější.

Tabulka 6: Přehled cen za vypůjčené vybavení

Půjčovné (Kč)	v ceně vstupného	lezečky	magnézium	sedák	lano	jistítka
Boulder VUT	x ⁶	30	x	- ⁷	-	-
Boulder Měnin	x	30	20	-	-	-
Duro	x	50	15	20	50	10
HUDY	x	45	15	20	45	10
Flash BB	x	30	20	-	-	-
Freesport	x	10	x	-	-	-
Klajda	x	50	15	20	50	10
Kotelna	x	x	x	-	-	-
Komec	x	45	15	20	45	10
L.S.D.	✓	x	x	x	x	x
Olympia	x	50	15	20	50	10
Rajče	x	20	x	20	20	20
Salesko	✓	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní vypracování na základě dat z webů lezeckých center.

S výjimkou centra Kotelna poskytují všechna analyzovaná střediska vybavení pro lezení. Ve dvou z nich, L.S.D. a Salesku, dokonce půjčují vybavení zdarma. Lezecká

⁶ x = neposkytováno.

⁷ - = nevyžadováno povahu stěny (bouldering).

centra nabízející pouze bouldering si vystačí s půjčovnou lezeček, popř. magnézia, jelikož žádné jiné vybavení na boulder stěnách není potřeba. Velké stěny však vyžadují více doplňků. Lezec se neobejde kromě lezecké obuvi bez sedacího úvazku a jistících prostředků, lano na vnitřních stěnách většinou není nutností, jelikož na řadě cest jsou lana stabilně natahaná.

Z přehledu vyplývá seznam cenově nejnáročnějších stěn (HUDY, partnerské steny Duro, Klajda a Olympia, Komec), což jsou stěny s většími parametry. Nutné je zde konstatovat, že výše cen u velkých lezeckých center jsou oprávněné, a dle mého názoru adekvátní parametrům, vybavenosti, kvalitě a nabídce služeb těchto dražších lezeckých stěn. Nejenže poskytují větší a rozmanitější zázemí, ale také jsou tyto stěny více udržované, především z hlediska obměny chytů, stavby nových cest a podobně. Zároveň tyto velké prostory znamenají větší provozní náklady, což je potřeba vykompenzovat. Hovoříme-li o stěnách takovýchto charakteristik, jedná se o stěny fungující na bázi komerčních účelů.

Rozdílem jsou pak ceny menších lezeckých stěn, které nabízí skromnější zázemí, nebo je pro ně provoz pro veřejnost vedlejší činností, čímž pádem provozovatelé nemají potřebu nastavit úroveň cen tak vysoko.

5 Funkční typologie lezeckých stěn - diskuze a doporučení

Vzájemné srovnávání a hodnocení jednotlivých stěn v rámci stejné kategorie, a pouze na základě “tvrdých“ charakteristik, jako jsou úroveň parametrů, nabídka služeb a výše cen, považuji za nedostačující a do jisté míry subjektivní. Tato subjektivita je dána rozdílností povah a požadavků jednotlivých stěn, jako je zejména odlišnost potřebného zázemí pro bouldering a lezení na velkých stěnách. Specifičnost stěn je navíc dána i jejich prostředím a atmosférou, která je tvořena provozovateli i uživateli stěn, a která je pro většinu lezců klíčovým hlediskem při volbě, kterou stěnu budou pravidelně navštěvovat. Tyto skutečnosti mě tedy přivádí k vlastní tematické kategorizaci jednotlivých stěn.

Jak již bylo zmíněno v první části této práce, umělé lezecké stěny bývají na základě jejich účelu rozděleny na typy, kterými jsou stěny komerční, závodní a školní, což umožňuje formu rozdělení, shromažďující stěny stejné povahy. S tímto dělením ale v případě brněnských stěn nesouhlasím, jelikož ho považuji za neodpovídající reálné současné situaci, či nekompletní vzhledem k tomu, jak moc různě charakteristické stěny se v regionu nachází. Každá stěna totiž vytváří svoji specifickou atmosféru a formuje si svoji účelnost jinak, často více komplexně. V Brně je aktuální situace závodního lezení taková, že mnoho závodů se odehrává na komerčních stěnách, jelikož tyto stěny dominují svými technickými parametry, a jsou tak pro soutěžení účelnější, než stěny, které by se za závodní daly považovat podle zmíněného rozdělení. Toto dělení, odlišující komerční a závodní stěny, pak za takovéto situace ztrácí svoji podstatu. Stejně tak ne všechny stěny, které nejsou komerční ani závodní, musí být svojí povahou nutně školní. Na výuku lezení dětí se totiž dnes čím dál více zaměřují i stěny z kategorie komerčních, které se za účelem přilákání co největší škály klientů snaží o co nejširší nabídku služeb.

Ať už jsou tyhle charakteristiky v obecné rovině vnímány jakkoli, v případě Brněnska situaci vnímám odlišně. A jelikož je mým cílem brněnské stěny určitým způsobem charakterizovat a kategorizovat, níže uvádím vlastní návrh klasifikace stěn na Brněnsku do tří skupin. Toto rozdělení je utvořeno na základě jednotlivých atributů (povaha a orientace), které byly vysledovány v předchozí analýze, a především také na základě

mého kvalifikovaného pohledu na danou problematiku. Vyrýsují se tak rozdíly, které jsou mezi stěnami znatelné, a naopak se seskupí takové stěny, které jsou si povahově podobné.

Přesto, že cíle a povahy stěn se mohou samozřejmě prolínat (jak tomu ve skutečnosti také je), navrhuji rozdělení lezeckých stěn do následujících skupin:

- ❖ **Komerční lezecké stěny** → 6 stěn,
- ❖ **Tréninkově orientované stěny** → 3 stěny,
- ❖ **Komorní stěny** → 4 stěny.

1) **Komerční lezecké stěny**

Definici komerčních lezeckých stěn netřeba nějak zvláště rozvádět, jelikož tyto stěny jsou běžně komerčními nazývány. Vyznačují se typickým komerčním účelem a jsou orientovány na veřejnost a výnos. Cílů provozu může být několik, avšak hlavním účelem provozu je zejména přilákání zákazníků. Tyto stěny se vyznačují větší lezeckou plochou, výraznou hodnotou technických parametrů zázemí, rozšířenou nabídkou služeb, a to jak běžných, tak i doplňkových. Díky svým parametrům mohou být i vhodným místem pro konání závodů různých disciplín lezeckých závodů. Pro tyto stěny by také měla být standardem velká nabídka občerstvení, nejlépe v podobě baru, bistra, kavárny a podobně, kde je k dispozici také posezení. Charakteristické pro takové stěny je také nabídka vypůjčení lezeckého vybavení za stanovený poplatek, tedy výbava není půjčována zdarma. Vhodné je i poskytování prodeje základního lezeckého vybavení a doplňků.

Do této skupiny spadají stěny *Duro, Flash BB, HUDY, Klajda, Komec, Olympia*.

Ve všech těchto případech se jedná o moderní, atraktivní a populární umělé lezecké stěny. Stěna Olympia se může pyšnit titulem největší venkovní betonové stěny v Evropě, která je pro veřejnost otevřena během letních měsíců. Duro je moderní lezecká stěna, která je se svojí výškou 23,5 metru nejvyšší vnitřní lezeckou stěnou v České Republice. I lezecká stěna Klajda se stále řadí mezi největší a nejvýznamnější lezecká centra sportovního lezení v České Republice. Brněnská HUDY stěna je v mých

očíh sofistikovaným a profesionálním lezeckým centrem, s moderními sportovními profily a kvalitním servisem. Lezecké centrum Komec je součástí sportovního areálu Brno Komárov, kde je možné využít širší nabídky služeb a aktivit, což je podle mého názoru také velkým lákadlem. Kromě vnitřního lezeckého centra navíc nabízí lezení i na venkovní stěně během letní sezóny. A poslední z těchto stěn, Flash Boulder Bar, je bezpochyby atraktivním centrem, a z kategorie boulderingových stěn je jedinou řádnou komerční stěnou v Brně.

2) Tréninkově orientované stěny

Tréninkově orientované stěny jsou takové stěny, kde hlavním zaměřením není zisk nebo orientace na veřejnost jako klientelu. Vynikají tyto stěny nebudou ani rozmanitou nabídkou služeb. Vedle toho jsou místem převážně tréninku horolezeckých oddílů, klubů a lezců věnujících se sportovním lezením závodně, stejně tak je zde pravděpodobnost závodní činnosti. Tyto stěny mohou být otevřeny i pro veřejnost, avšak není to jejich prioritou, tím pádem jsou k těmto účelům vyhrazena pouze menší časová okna v harmonogramu stěn, v některých případech stěny nemusí být otevřeny pro veřejnost vůbec, nebo jsou stěny dočasně pro veřejnost zneprístupněné, právě z důvodu konání závodů lezeckých oddílů a podobně. Tyto stěny neaspírují na vysoké tržby, (cena vstupného je průměrná), a také si účtují poplatek za půjčení lezeckého vybavení.

Z analyzovaného souboru sem lze zařadit *Boulder centrum VUT, Kotelna, Rajče*.

Boulder centrum VUT je stěnou na hranici stěn tréninkových a komorních. Je totiž využívána především k lezení studentů, pro výuku boulderingu nejen studentů VUT, ale je k dispozici i pro studenty jiných univerzit v rámci nabídky kurzů center sportovních aktivit, a samozřejmě i pro veřejnost.

Kotelna je svojí charakteristikou vzorovou tréninkovou stěnou. Je využívána lezci, kteří jsou členy tamního lezeckého klubu. Tato bouldrovka je domovskou tréninkovou stěnou i v současnosti nejpopulárnějšího českého lezce, Adama Ondry. S touto charakteristikou je Kotelna vzorovou tréninkovou stěnou.

Na stěně Rajče je provoz pro veřejnost momentálně přerušovaný a stěna je vyhrazena k tréninku horolezeckých oddílů, trénuje zde zejména HO Lokomotiva Brno.

3) Komorní stěny

Poslední skupinou jsou stěny, které nazývám jako stěny komorní. Je tomu tak proto, že svou skromnou povahou a přístupem provozovatele vůči veřejnosti vzbuzují velmi přátelský dojem a přináší až rodinnou atmosféru. Jako charakteristické znaky těchto stěn je možno určit především menší rozlohu lezecké plochy, ne příliš rozšířenou nabídku a pestrost služeb, absenci nabídky občerstvení (nebo nabídku skromnou), a také menší zásobu výbavy, určené pro veřejnost k zapůjčení. Tato lezecká výbava je však většinou zapůjčována zdarma, stejně tak zdarma je k dispozici asistence a pomoc lezeckého instruktora, který poskytne zejména začátečnickům veškeré informace o základech lezení a bude se lezci ochotně věnovat, popřípadě mu dělat jističe. Cenový rozdíl je oproti komerčním stěnám značně výrazný, především cena vstupného je na těchto komorních stěnách nižší, a typická je také absence vstupových permanentek nebo jiných druhů propracovaných systémů vstupného. Tyto stěny jsou pro svoji povahu často volbou pro začátečníky a děti, kteří nekladou nároky na výšku stěny nebo další propracovanější technické parametry, naopak uvítají prostory skromnější. To může snížit možnou nervozitu nebo stud, který mohou začátečníci pociťovat v případě, kdy lezou na stěnách vedle lezců na vyšší úrovni, kterých je na komerčních nebo tréninkových stěnách hodně.

Do této skupiny spadá, mimo jiné, činnost stěn nazývaných školními, které se často zaměřují na aktivity spojené s dětmi, například dětské kroužky, s čímž je spojena snaha šířit především radost z lezení a věnovat se dětem a mládeži vzdělávací formou.

Pozornosti k těmto stěnám mě vedou sympatie a přání je více zviditelnit. A to především proto, že jejich snahu a práci, která z velké části vede k pojetí lezení spíše jako vzdělávací volnočasové aktivity a k nezištné podpoře zdravého růstu dětí a mládeže, považuji za projev upřímné snahy o šíření radosti z aktivit, které lidem přináší potěšení a pohyb zároveň.

Do skupiny komorních stěn řadím střediska **Bouldering za oponou, Freesport, L.S.D. – Lezecká stěna Dufek a Salesko.**

Bouldering za oponou je stěna s rodinným duchem, která je kuriózní svojí polohou na dřívějším pódiu místní sokolovny. Ochotní majitelé se snaží o představení boulderingu v lokalitě Měnína a okolí, zaměřují se na podporu lezení začátečníků a dětí.

Sympaticky přátelský a důvěřivý je přístup provozovatele kuřimské stěny L.S.D., kde není fixní provozní doba (lezení je možné v každou denní/noční dobu). Zaplacení vstupného je na čestném jednání návštěvníků, jelikož na stěně není přítomný žádný nepřetržitý servis nebo dozor, což je krásný způsob fungování, poukazující na morální hodnoty návštěvníků, kde se projeví jejich poctivost.

Specifickou stěnou je i Salesko, kde je horolezecká stěna součástí Salesiánského střediska mládeže. Slouží k výuce začátečníků i pro zdokonalování pokročilých lezců. Svými parametry je stěna pro výuku dětí a začátečníků velmi vhodná, a díky intenzivním dětským lezeckým kroužkům je tak tato dispozice potenciálně využívána.

Poslední stěnou, kterou řadím do kategorie komorních stěn, je Freesport. Bouldrovka je stěnou velmi specifickou, obzvláště svojí historií a významem pro legendy brněnského lezení. I když je stěna orientována na veřejnost, nezařazuji ji mezi komerční převážně díky nízké ceně vstupu a absenci jakýchkoli doplňkových služeb. Stěna vzbuzuje komorní atmosféru i svým prostředím v prostorách plných dětí, při základní škole.

Na základě výše uvedené klasifikace lze konstatovat, že na své si v regionu přijdou lidé s různým přístupem k lezení, ať už jde o náročného lezce, závodníka, nebo člověka, pro kterého je lezení zatím pouze lákavou aktivitou, kterou nikdy nezkusil. Začátečník může nejdříve navštívit stěnu komorní, jako například Salesko nebo L.S.D., pokud se zdráhá poprvé lézt na stěně komerční mezi zkušenými lezci, kde je zpravidla více rušno a kde stěny dosahují větších výšek. Nechybí také zázemí vyhrazené pro aktivní trénink závodních lezců nebo každého, kdo lezení bere více vážně a aktivně, tak jak je tomu v Kotelně nebo na Rajčeti.

Jak dále z přehledu vyplynulo, nejpočetnější, a v současnosti asi nejvýznamnější roli v rozvoji brněnského lezení, hrají stěny komerční. Nejen náročnější lezci zde mají možnost využít opravdu kvalitního technického zázemí a rozmanité nabídky jejich služeb (např. Duro, HUDY nebo Komec). Svoji úrovní služeb tato lezecká centra posunují možnosti horolezectví do podoby, kterou bude náročně dále překračovat. Jednou z obav u takovýchto stěn však může být překombinování nabídky, čímž může dojít k zeslabení specifikace a zvýšení přeplněnosti stěny, a tím ohrožení klidné a pohodové atmosféry, kterou mnoho lidí právě u lezení vyhledává. Proto zastávám názor, že někdy méně je více, a že stěna by si měla zachovat svoji specifčnost.

Jelikož je ze současné situace citelný zájem o lezení jako sportovní i čistě volnočasovou aktivitu, dá se předpokládat potenciál rozvoje tohoto odvětví, který vytváří prostor pro další podnikatelské záměry a rozšiřování zázemí i škály nabídky. Možným příspěvkem by mohlo být i vybudování umělé vnitřní stěny sloužící primárně pro účely využívání základními a středními školami. Taková stěna by se pak dala nazývat jednoznačně stěnou školní. Školy by tak mohly lezení zařadit více do svých rozvrhů, což považuji za dobrý krok k podpoře budování silných a pozitivních osobnostních stránek a hodnot mladistvých i dětí. V letním období by taková stěna mohla sloužit jako útočiště horolezeckých táborů.

Pokud by měla vzniknout stěna všestranně zaměřená, bylo by potřeba vytvořit dostatečnou infrastrukturu odpovídající požadavkům rozmanitosti služeb. V ideálním případě by se tak jednalo o komplexní centrum, disponující oddělenými prostory sloužícími k jednotlivým účelům. Takové centrum by mohlo zahrnovat oddělené prostory se stěnou menších rozměrů pro děti a začátečníky, které by dále obsahovaly nejrůznější možné vybavení, spojené s využitím pro děti. Dále oddělenou sekci s boulderingovou stěnou a prostory pro silový trénink, a pak hlavní sekci s velkou stěnou plnou moderních technických prvků. Na tyto sekce by se mohly vztahovat oddělené vstupy, nebo různé kombinace vstupů. Hlavním je, že každá tato sekce by byla sice pod jednou střechou, v každé z nich by však působili instruktoři, specifictí ke konkrétní působnosti. Součástí služeb by byla i intenzivní kombinace kurzů spojených s lezením a pobytem v přírodě. Takto si představuji lezecké centrum, které se v Brně

zatím nevyskytuje, avšak věřím, že některé současné stěny se tomuto směru postupně přibližují.

Celkový počet lezeckých stěn na Brněnsku považuji za přívětivý, ovšem to, jak tuhle skutečnost vnímají především náročnější lezci, je otázkou vhodnou k dalšímu zkoumání. Výzkum spokojenosti lezců v Brně provedl v rámci své diplomové práce Jiří Soukop (2015), který dospěl k závěrům, že brněnští lezci jsou spokojeni jak s nabídkou, tak dostupností lezeckých center, a není pro ně obtíží si za lezením i pár desítek kilometrů pravidelně dojíždět.

Takové stěny, které nabízí největší a nejvybavenější lezecké zázemí, se nachází především v okrajových periferiích města, v dojezdové vzdálenosti okolo 15 až 20 minut z centra, což považuju za dobré. V případě rozšiřování počtu lezeckých center pro komerční účely, bych volila vybudování velké umělé lezecké stěny v severní okrajové části Brna, kde prozatím taková stěna chybí, jelikož je zde pouze jedna stěna na bouldering.

6 Závěr

Úroveň sportovního i rekreačního lezení na Brněnsku se nepochybně stává stále a stále významnější. Především od chvíle největšího boomu lezeckých stěn, který proběhl v roce 2014, kdy byla otevřena hned 3 významná lezecká centra, brněnské lezení nabízí kvalitní a rozšířené zázemí pro sportovní lezce, pokročilé amatéry i začátečníky, a vyznačuje se širokou horolezeckou komunitou. Rostoucí rozsah nabídky lezeckých kurzů je jistě pozitivní známkou snahy o zapojení veřejnosti, přilákání nováčků a s tím spojené rozšiřování lezecké komunity.

Díky existenci více lezeckých center byla v regionu vytvořena nabídka zázemí, díky které vzrostla kapacita umožňující participaci na této volnočasové aktivitě několikanásobně ve srovnání se situací pouhých 5 let zpátky. Počet, rozmístění a dostupnost stěn jsou důležitými faktory, ve kterých si brněnské lezení vede dobře. Rozvoj umělých lezeckých stěn podpořil, a stále podporuje, růst široké lezecké veřejnosti na Brněnsku, včetně horolezeckých spolků nebo závodních lezců. Stejně tak se tyto stěny staly místem konání významných závodů a soutěží, a jejich vznikem došlo k průlomů rozvoje sportovního lezení u nás. Horolezectví tak dostalo významnou pozici i jako rekreační volnočasová aktivita. Z těchto důvodů se dá předpokládat další rozvoj, především pokud by se zvýšil počet lezců natolik, že stěny začnou být přeplněné, což se v určitých časových úsecích děje u některých stěn už nyní.

Rozvoj a popularita lezení jsou jistě podporovány stále více i díky dnešnímu významu a postavení sociálních sítí, prostřednictvím kterých se informace šíří velmi rychle a hlavně ve velkém rozsahu, což se týká i informací dříve hůře dostupných. Jedná se o zprávy jednotlivých lezeckých center, které tímto způsobem mohou sdílet efektivněji a snadněji veškeré základní informace o lezeckých centrech, jejich změnách, inovacích, akcích a podobně. Stejně tak se šíří informace od samotných lezců, ať už amatérů či profesionálů, kteří své výkony a úspěchy dnes mohou snadno globálně sdílet, čímž vytváří inspirující vliv na širokou veřejnost. Díky těmto současným trendům se povědomost, informovanost a atraktivita horolezectví neustále rozšiřuje, a přilákává tak stále více zájemců o lezecký sport.

Nárůst počtu lezeckých stěn je nepochybně znakem toho, že je tato aktivita určitým způsobem přínosná. Přínosná jednak z hlediska ekonomického, kdy rozvoj center přispívá k rozšiřování podnikatelského prostředí, tak také z hlediska kulturně-sociálního, a především je přínosná pro obyvatele z hlediska možností zlepšení fyzické kondice a seberozvoje. Umělé stěny navíc pomáhají snižování negativních dopadů lezení na životní prostředí, což je dalším argumentem, proč jsou tyto stěny vhodnou investicí do budoucnosti. Ekonomickou aktivitu dále rozvoj lezeckého sportu, a outdoorových aktivit obecně, podporuje i tím způsobem, že s sebou v posledních deseti letech přinesl výrazný rozmach v oděvním průmyslu. Se zvyšující se popularitou horolezectví, i dalších aktivních činností, se postupně začaly zvyšovat nároky účastníků nejen na oblečení, ale také na speciální výbavu, což přineslo řadu velkých pokroků a inovací, a nastartovalo tak mnoho nových odvětví i ve sféře průmyslu, obchodu, inovací a technologií. To zase dodalo lezectví zpětnou vazbu, jelikož nové technologie boří hranice a přináší nové možnosti, čímž jsou nepochybně přilákáni noví nadšenci těchto sportů a aktivit, a to zejména svojí atraktivitou či zvýšenou úrovní bezpečnosti.

Fakt, že v regionu Brněnska je přítomen poměrně velký počet lezeckých stěn, považuji za prospěšnou skutečnost z důvodu možnosti výběru stěny např. právě podle individuálně vyhovující povahy stěny, a to i v případě omezení provozu některých stěn (např. z důvodů konání závodů). Stejně tak přítomnost více center nabízí větší prožitek z lezení, sbírání více zkušeností a také větší možnost pro lezce najít si takový typ stěny, s určitými parametry a prostředím, který každému vyhovuje. Svoji roli totiž hrají nejen technické parametry, ale především i atmosféra centra. Existence více center navíc tvoří konkurenční prostředí, čímž je do určité míry ovlivňována také výše cen vstupného. Navíc tato konkurence provozovatele nutí k intenzivnější tvorbě nové nabídky a inovací v rámci jejich center.

Mnoha svými přínosy, na které byla v této práci zaměřena pozornost, lezení pozitivně působí na regionální rozvoj. Se všemi blahodárnými účinky na lidské tělo a zlepšováním fyzické aktivity a kondice, přispívá k pozitivnímu ovlivňování zdraví populace. Stejně tak má na populaci kladný vliv v ohledu na osobnostní růst, což může vést k rozvoji schopností a způsobit tak u obyvatel regionu pokrok v životní úrovni a

spokojenosti. Domnívám se, že z výše zmíněných důvodů může mít lezecký sport velmi přínosný efekt pro rozvoj regionu díky rozvíjejícím se lidským schopnostem a dovednostem, jako jsou cílevědomost, rozhodnost, analytičnost, spolehlivost, zodpovědnost, soudržnost a také pozitivní vztah k přírodě, které charakterizují morální a psychickou vyzrálou. Lidé s výčtem takovýchto hodnot tak velmi pozitivně mohou ovlivňovat své prostředí zejména v ohledu sociálním a environmentálním, a činit tak z tohoto prostředí příjemnější místo k životu.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

BALÁŠ, J. Fyziologické aspekty výkonu ve sportovním lezení. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3361-9.

DIEŠKA, I., ŠIRL, V. Horolezectví zblízka. 1. vydání. Praha: Olympia, 1989. Bez ISBN.

EWERT, A. W., SIBTHORP, J. Outdoor adventure education: foundations, theory, and research. Champaign, IL: Human Kinetics, 2014. ISBN 978-1-4504-4251-0.

BERČIČ, H. The inclusion of outdoor activities in the sports – tourist offer of the selected tourist areas in Slovenia. In: HANUŠ, R. The outdoors - the roots of life: nature - the true home of culture: [international seminar of outdoor activities: Olomouc, September 25. - 27. 1998]. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-244-0031-6.

FAYERS, P. M., MACHIN, D. Quality of life assessment, analysis, and interpretation. 2. vydání. Chichester: John Wiley, 2007. ISBN 9780470024522.

HATTINGH, G. Horolezectví. 1. čes. vydání. Praha: Svojtka & Co., 1999. ISBN 80-7237-053-7.

HŘEBÍČKOVÁ, S. Cykloturistika. In: KORVAS, P. Aktivní formy cestovního ruchu. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 36-50. ISBN 978-80-210-4361-9.

KORVAS, P. Aktivní formy cestovního ruchu. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4361-9.

KORVAS, P. Pohybové aktivity ve volném čase. 1. vydání. Brno: Centrum sportovních aktivit Vysokého učení technického v Brně, 2013. ISBN 978-80-214-4731-8.

LAVICKÁ, P. Aktivní a sportovní cestovní ruch. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Bez ISBN.

LIENERTH, R. Horolezectví a Vysokohorská turistika. In: KORVAS, P. Aktivní formy cestovního ruchu. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 50-59. ISBN 978-80-210-4361-9.

LIENERTH, R., BALÁŠ, J. Výuka lezení na ZŠ a SŠ - umělé horolezecké stěny. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5647-3.

LONG, S. Průvodce lezením: kompletní příručka pro bezpečné a vzrušující skalní lezení. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2962-3.

LOUKA, O. Základy lezení na umělé stěně. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2013. ISBN 978-80-7414-639-8.

NEUMAN, J. Education and learning through outdoor activities: games and problem solving activities, outdoor exercises and rope courses for youth programmes. Prague: IYNF, 2004. ISBN 80-903577-0-9.

NEUMAN, J. Turistika a sporty v přírodě: přehled základních znalostí a dovedností pro výchovu v přírodě. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-391-9.

PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. Ekonomika turismu: turismus České republiky. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3748-5.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN 80-239-0152-4.

PILÁT, R. Cvičné skály a horolezectví v Československu. V Praze: Klub alapistů československých, 1938. Bez ISBN.

RYGLOVÁ, K., BURIAN, M., VAJČNEROVÁ, I. Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.

SCHEJBAL, C. Typologie cestovního ruchu. 1. vydání. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2008. ISBN 978-80-87179-03-1.

SOUKOP, J. Historie a současnost horolezení v Brně. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Bez ISBN.

VOMÁČKO, L., BOŠTÍKOVÁ, S. Lezení na umělých stěnách. 2. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2174-3.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. Geografie cestovního ruchu České republiky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-340-7.

WINTER, S. Sportovní lezení. 2. vydání. České Budějovice: Kopp, 2007. ISBN 978-80-7232-294-7.

7.2 Internetové zdroje

ALLROADS. *Outdoorová cestovní agentura a půjčovna vybavení* [online]. ALLROADS, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.allroads.cz>.

BÖHM, H., RAMMELMAYR, M. K., DÖDERLEIN, L. *Effects of climbing therapy on gait function in children and adolescents with cerebral palsy – A randomized, controlled crossover trial* [online]. European Journal Of Physiotherapy, 2014 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3109/21679169.2014.955525>.

ČESKÝ HOROLEZECKÝ SVAZ. *ČHS – informace* [online]. Český horolezecký svaz, 2017a [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.horosvaz.cz/chs-informace>.

ČESKÝ HOROLEZECKÝ SVAZ. *Databáze skal* [online]. Český horolezecký svaz, 2017b [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.horosvaz.cz/databaze-skal-cr/>.

ČESKÝ HOROLEZECKÝ SVAZ. *Přehled závodů ČR 2017* [online]. Český horolezecký svaz, 2017c [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.horosvaz.cz/soutezni-lezeni/prehled-zavodu-cr/prehled-zavodu-cr-2017/>.

ČESKÝ HOROLEZECKÝ SVAZ. *ČHS – Sportovní lezení je v nominaci sportů na olympijské hry v Tokiu 2020* [online]. Český horolezecký svaz, 2015 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.horosvaz.cz/soutezni-lezeni/sportovni-lezeni-je-v-nominaci-sportu-na-olympijske-hry-v-tokiu-2020/>.

FAKUTLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU UNIVERZITY KARLOVY. *Nejdůležitější odborné organizace zabývající se rozvojem aktivit a výchovy v přírodě ve světě* [online]. Fakulta tělesné výchovy, 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiav8naqczSAhXEFSwKHS66DFwQFggpMAA&url=http%3A%2F%2Fweb.ftvs.cuni.cz%2Felstudovna%2Fdownload.php%3Fdir%3D.%2Fobsah%2Favp%2Fpres%26soubor%3D7._Nejdulezitejsi_odborne_organizace_zabyvajici_se_rozvojem.pps&usg=AFQjCNEM-10Eusi3i9oyE-uqxW_AQfrg&sig2=PHIeYdZuEmc4z99UW11Wkw&bvm=bv.149093890,d.bGg.

FREESPORT. FREESPORT - Kounicova [online]. FREESPORT – kounicova.cz, 2011 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.freesport-kounicova.cz/>.

GOLDSTEIN, C. *Pros and cons* [online]. [cit. 2017-04-24]. Climb higher!, 2017. Dostupné z: <http://cmgl4n.wixsite.com/rockclimbing2135/pros-and-cons>.

HUDY. *Vybavení-lezení* [online]. HUDYsport a.s., 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: https://www.hudy.cz/lezeni_vybaveni/.

HUŠEK, J. *Horolezectví: hledání rovnováhy s přírodou* [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2007 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz>.

JANÁK, D. *Skalní oblasti* [online]. Průvodce lezením na Moravě, 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://pruvodce.javaanes.cz/pruvodce/seznam-oblasti/skaly>.

KLAJDA.CZ. *Duro Singing Rock* [online]. Klajda.cz, 2017a [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.klajda.cz/duro-singing-rock>.

KOMEČ. Komec – sportovní areál Brno Komárov [online]. Komec, z. s., 2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://komec.cz/>.

KOTELNA BOULDER CLUB. *Kotelna - náš příběh* [online]. Kotelna boulder club, 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.kotelnabrno.cz/nas-pribeh/>.

LANOVÁCENTRA.COM. *Lezecké stěny (vysoké a boulderingové) a věže* [online]. Lanovácentra.com, 2013 [cit. 2017-05-11]. Dostupné z: <http://www.lanovacentra.com/umele-lezecke-steny-a-veze/>.

LUTTENBERGER, K. a kol. *Indoor rock climbing (bouldering) as a new treatment for depression: study design of a waitlist-controlled randomized group pilot study and the first results* [online]. BMC Psychiatry, 2015 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-015-0585-8>.

NHS CHOICES. *Health benefits of rock climbing* [online]. NHS Choices, 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.filosofie-uspechu.cz/jak-motivovat-zamestnance/maslowova_pyramida/.

OUTDOOR AND ACTIVE. *Types of adventure activities* [online]. South Lanarkshire Leisure and Culture Limited, 2016 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.slleisureandculture.co.uk/info/118/types_of_adventure_activities.

RAJČE. *Lezecká stěna RAJČE – lezení s lanem a bouldering v centru Brna* [online]. Lezecká stěna Rajče, 2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://rajce.cz/pavoucek.net/>.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Okresy Jihomoravského kraje* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012 - 2016 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/okresy/>.

SHEEL, A. W. *Physiology of sport rock climbing* [online]. BMJ Publishing Group Ltd & British Association of Sport and Exercise Medicine, 2004 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://bjsm.bmj.com/content/38/3/355>.

SCHÖFFL, V. a kol. *Evaluation of injury and fatality risk in rock and ice climbing* [online]. Klinikum Bamberg, 2010 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20632737>.

SIEGEL, S. R. a kol. *Health-related Fitness and Energy Expenditure in Recreational Youth Rock Climbers 8-16 Years of Age* [online]. International Journal of Exercise Science, 2015 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://digitalcommons.wku.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1686&context=ijes>.

STANÍK. *Radost v Brně* [online]. Lezec, 2002 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: http://www.lezec.cz/clanek.php?key=910&nazev=radost_v_brne.

TURISTICKÉ REGIONY ČR. *Etnografický region Brněnsko* [online]. Turistické regiony ČR, 2005 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=122618>.

WORALL, S. *Alex Honnold Isn't Fearless – He Just Accepts Death* [online]. National Geographic, 2016 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://news.nationalgeographic.com/2016/01/160103-honnold-climb-mountain-solo-adventure-ngbooktalk/>.

7.3 Zdroje ve formě rozhovoru

Interview s Luděkem DVOŘÁKEM, pracovníkem stěny Freesport. *Boulder stěna Friták a historie stěn na Brněnsku*. Brno, 4. 5. 2017.

Interview s Karlem KOČVAROU, vedoucím provozu lezecké stěny Salesko. *Současnost na horostěně v Salesku a její příběh*. Brno, 3. 5. 2017.

Interview s Luděkem ROBKEM, pracovníkem stěny Kotelna. *Historie a současnost Kotelny*. Brno, 3. 5. 2017.

7.4 Zdroje obrázků, tabulek a příloh

BOULDERING ZA OPONOU. *O nás* [online]. Boulderling za oponou, 2015 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.cesa.vutbr.cz/sport/29-bouldering>.

CENTRUM SPORTOVNÍCH AKTIVIT. *Bouldering* [online]. Vysoké učení technické v Brně, 2011 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.cesa.vutbr.cz/sport/29-bouldering>.

FRANĚK, P. *Maslowova pyramida potřeb* [online]. Filozofie úspěchu, 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.filozofie-uspechu.cz/jak-motivovat-zamestnance/maslowova_pyramida/.

FLASH BOULDER BAR. *Aktuálně* [online]. Flash boulder bar, s.r.o., 2010 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://flashbb.cz/>.

FREESPORT. *FREESPORT - Kounicova* [online]. FREESPORT – kounicova.cz, 2011 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.freesport-kounicova.cz/>.

GOOGLE MAPS. *Brno-Country District*. [online]. Google.cz, 2017 [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Brno-Country+District/@49.1526348,16.4098493,11z/data=!4m5!3m4!1s0x47129612c265fc4d:0x300af0f6614ac90!8m2!3d49.1250138!4d16.4558824>.

HUDY. *HUDY lezecká stěna Brno* [online]. HUDY sport a.s., 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.hudysteny.cz/brno>.

KOMEČ. *Komec – sportovní areál Brno Komárov* [online]. Komec, z. s., 2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://komec.cz/stena/>.

KLAJDA.CZ. *Duro Singing Rock* [online]. Klajda.cz, 2017a [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.klajda.cz/duro-singing-rock>.

KLAJDA.CZ. *Klajda* [online]. Klajda.cz, 2017b [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.klajda.cz/klajda/>.

KLAJDA.CZ. *Olympia* [online]. Klajda.cz, 2017c [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.klajda.cz/olympia/>.

KOTELNA BOULDER CLUB. *Moderní bouldrovka s tradicí* [online]. Kotelna boulder club, 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.kotelnabrno.cz>

LIENERTH, R. Horolezectví a Vysokohorská turistika. In: KORVAS, P. Aktivní formy cestovního ruchu. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 50-59. ISBN 978-80-210-4361-9.

LSD - LEZECKÁ STĚNA DUFEK. *L.S.D. - Lezecká Stěna Dufek - Home page* [online]. L.S.D., 2017 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: <http://www.lezeni.cz>.

RAJČE. *Lezecká stěna RAJČE – lezení s lanem a bouldering v centru Brna* [online]. Lezecká stěna Rajče, 2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://rajce.cz.pavoucek.net/>.

SALESKO. *Horostěna* [online]. Salesiánské středisko mládeže., 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.salesko.cz/horostena/>.

8 Seznam obrázků

Obrázek 1: Maslowova pyramida lidských potřeb	16
Obrázek 2: Schéma forem horolezectví podle Lieniertha.....	20
Obrázek 3: Přehled lezeckých terénů v České Republice.....	26
Obrázek 4: Mapa vymezení regionu Brněnsko.....	36
Obrázek 5: Přehled rozvoje umělých lezeckých stěn na Brněnsku	37

9 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled lezeckých stěn na Brněnsku	41
Tabulka 2: Kategorie atributů sledovaných lezeckých stěn.....	41
Tabulka 3: Parametry lezeckých stěn na Brněnsku	42
Tabulka 4: Přehled služeb lezeckých stěn na Brněnsku	43
Tabulka 5: Přehled cen vstupného sledovaných lezeckých stěn.....	47
Tabulka 6: Přehled cen za vypůjčené vybavení	48

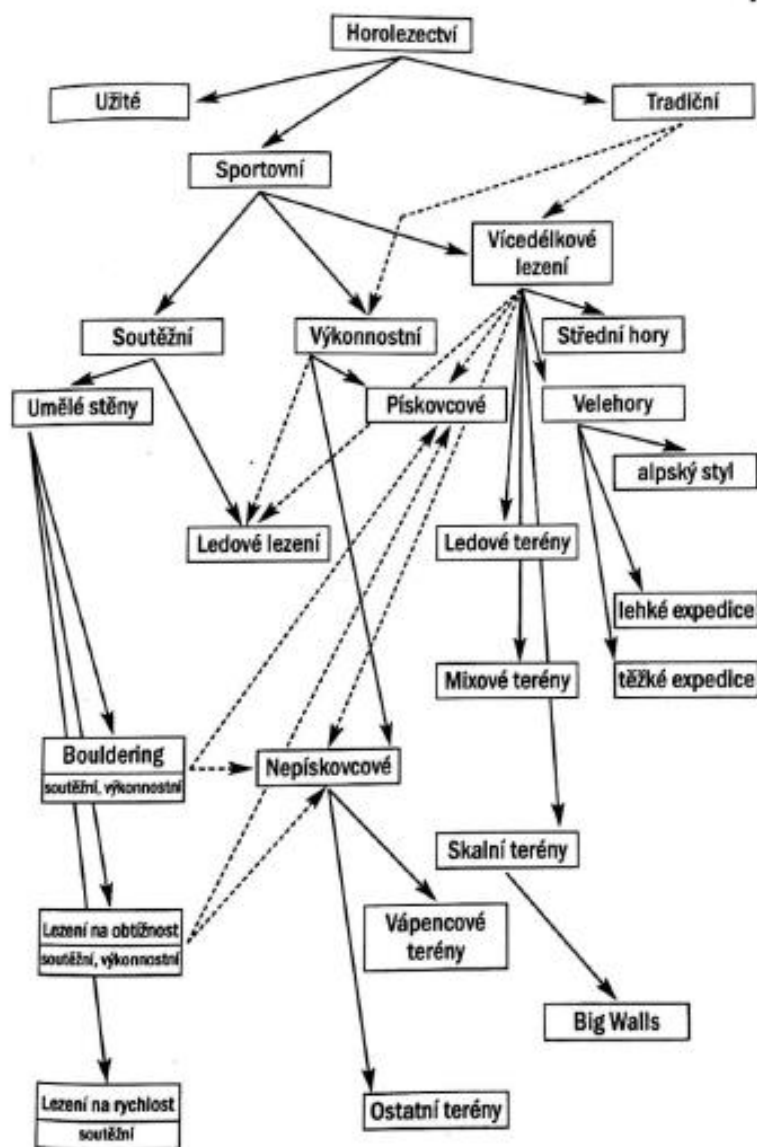
10 Přílohy

Příloha 1 – Další možnosti klasifikace horolezectví.

Příloha 2 – Vybrané lezecké stěny na Brněnsku.

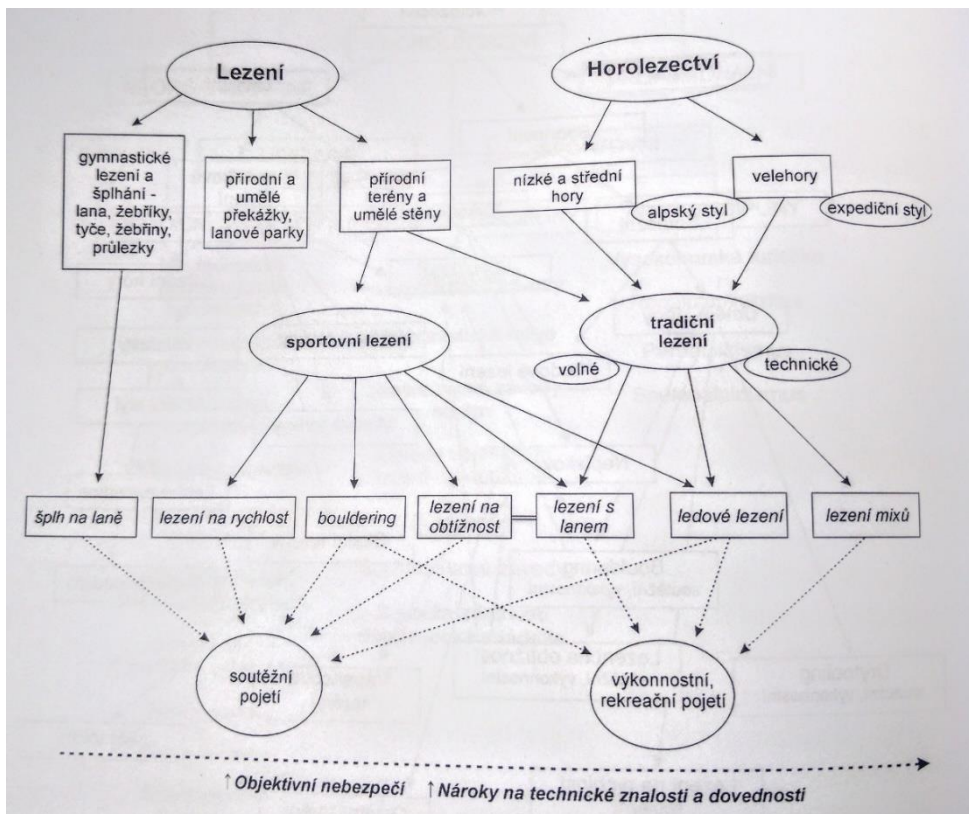
Příloha 1

Rozdělení horolezeckých disciplín dle Vomáčka a Boštkové

Zdroj: Vomáčko, Boštková (2008).

Návrh klasifikace lezeckých aktivit podle Baláše

Zdroj: Baláš (2016).

Příloha 2

Velká lezecká stěna Salesko

Zdroj: Vlastní foto.

Boulder stěna Salesko

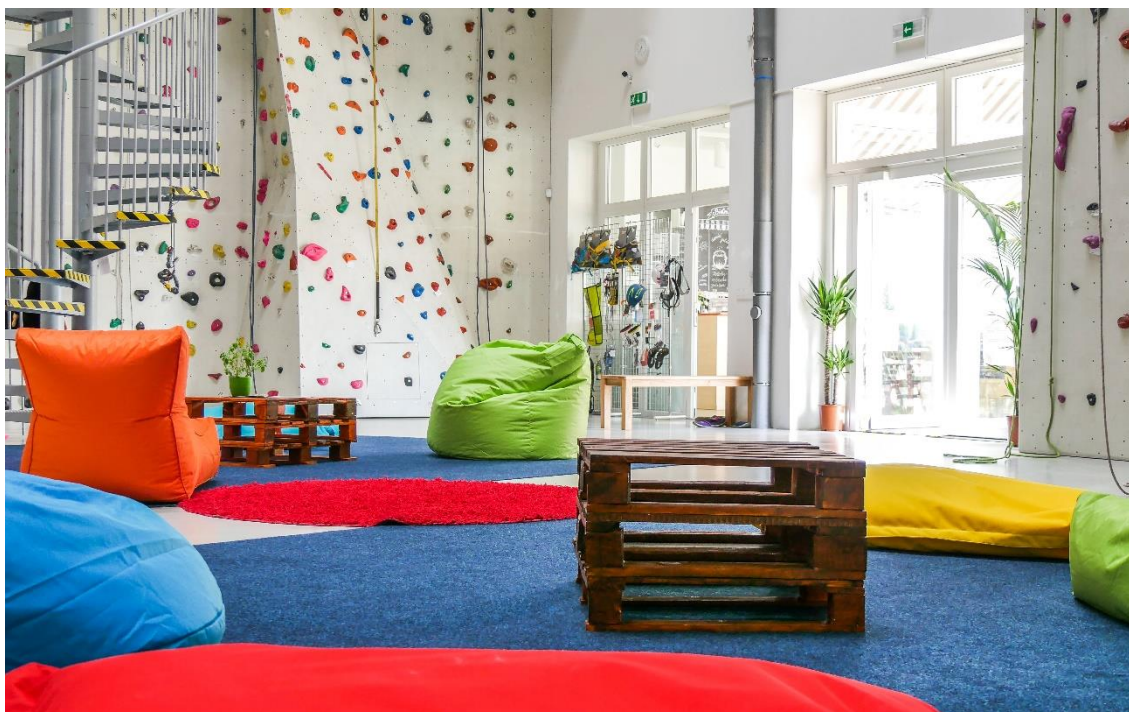
Zdroj: Vlastní foto.

Nejstarší brněnská stěna - boulder Freesport

Zdroj: Freesport, 2011 [online].

Lezecká stěna Komec

Zdroj: Komec, 2017 [online].